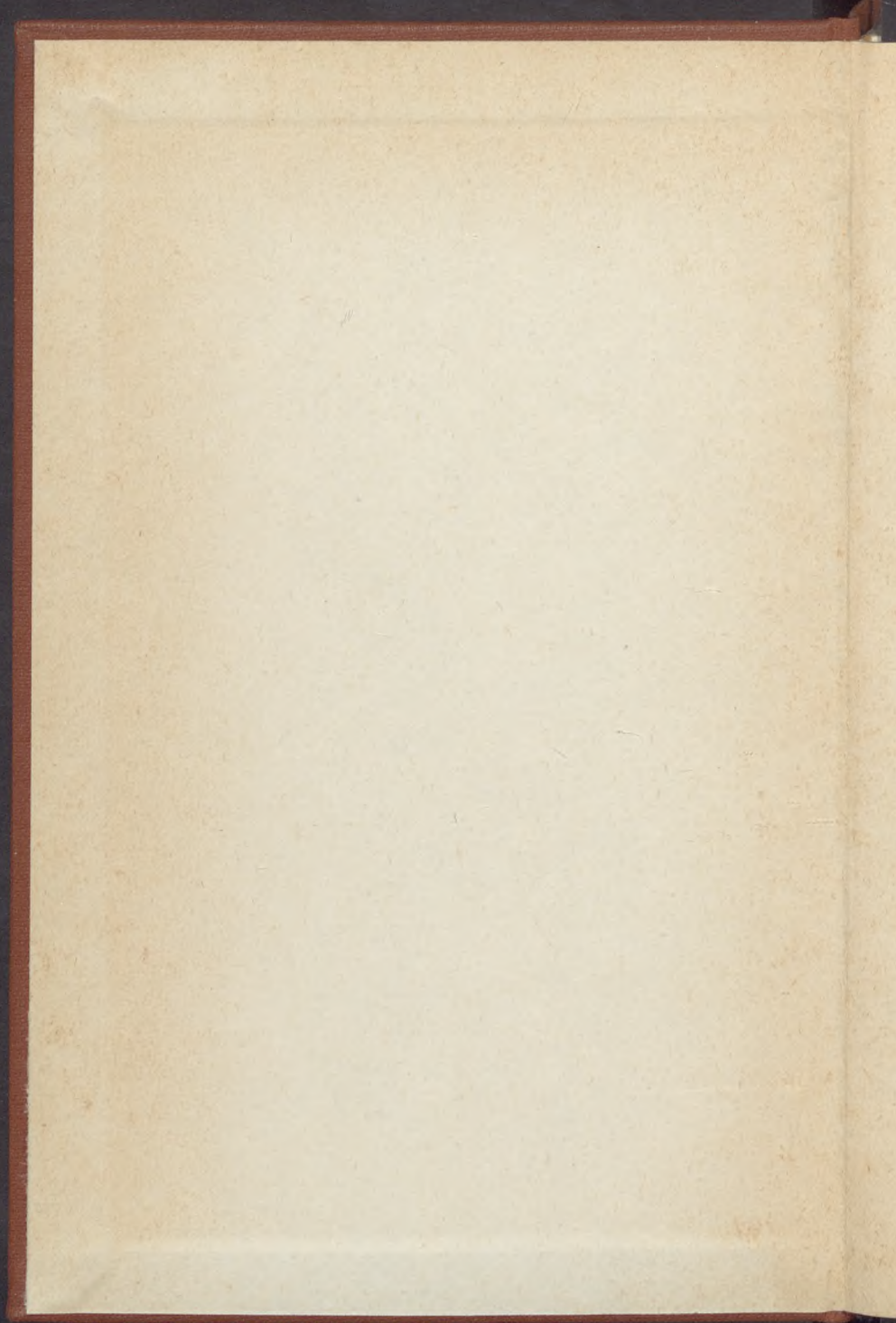
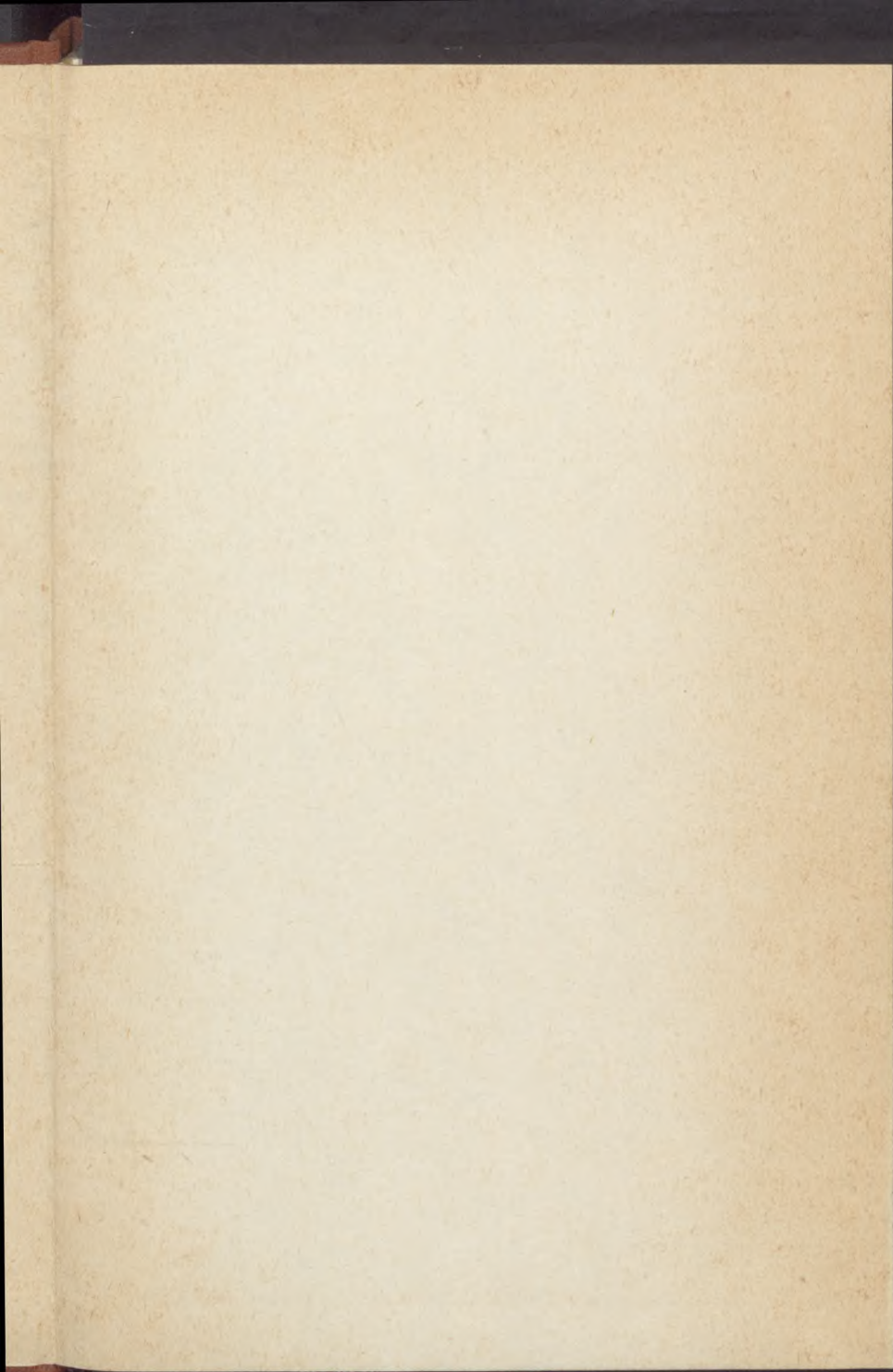
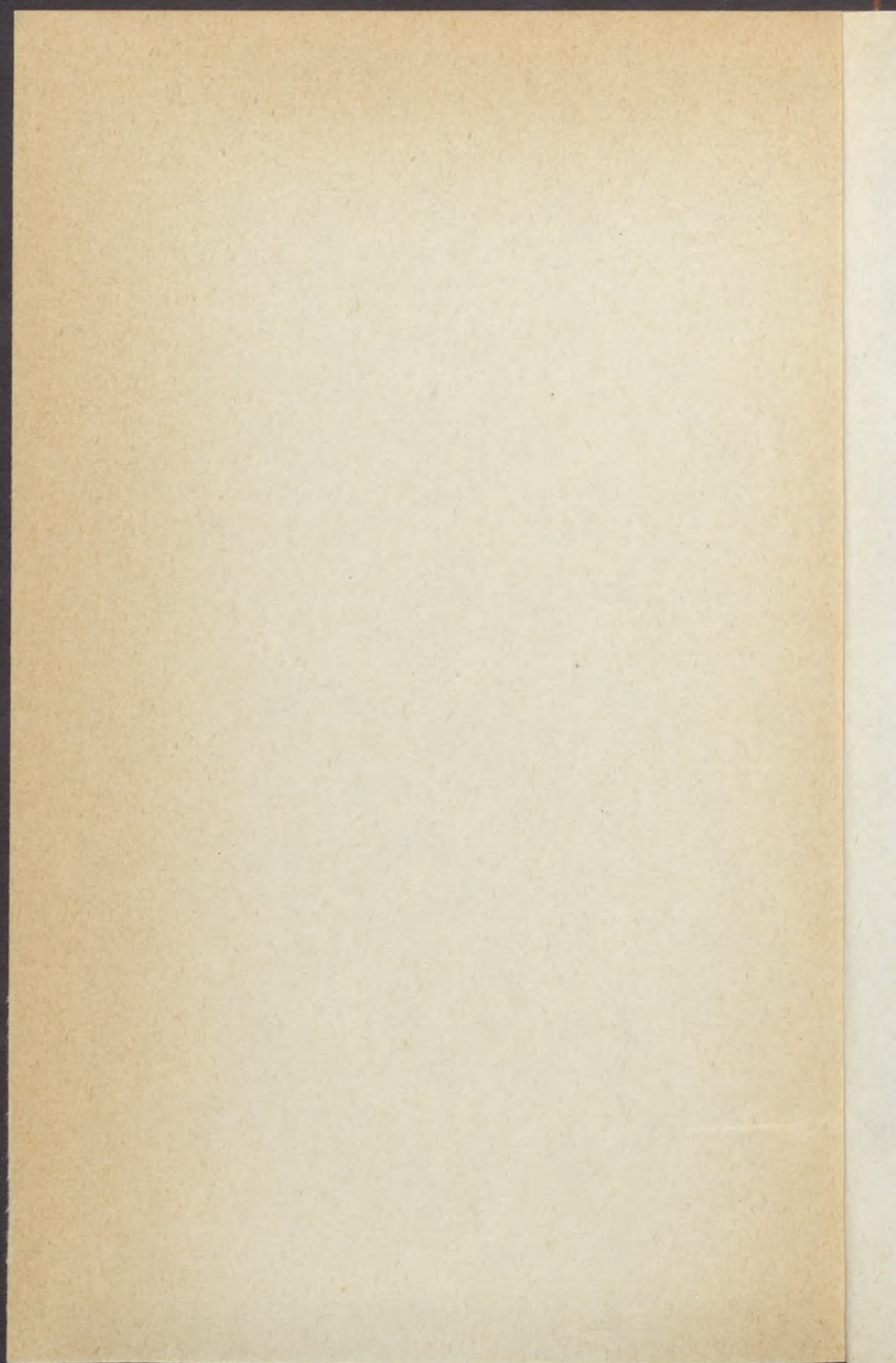

MB
125.350

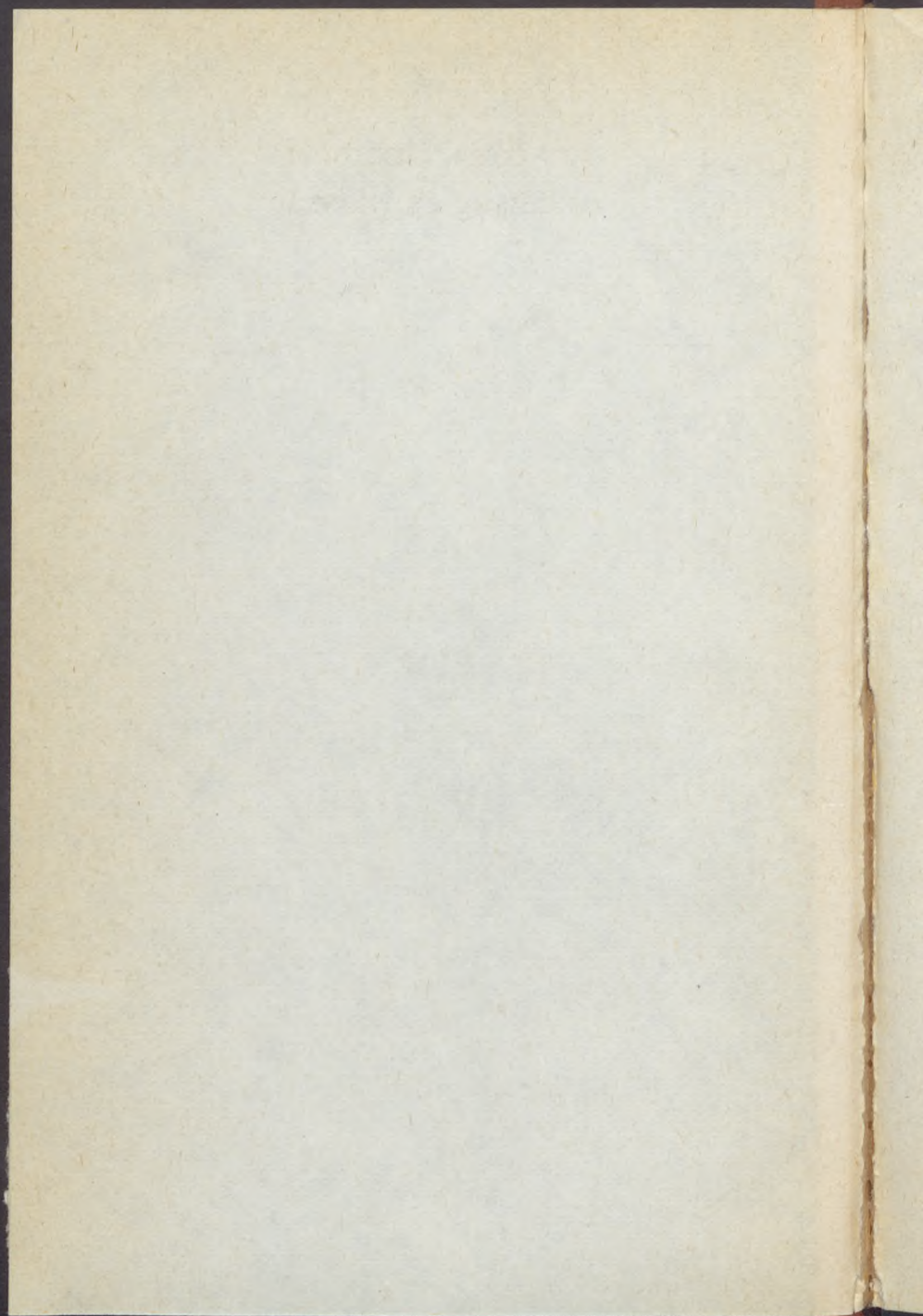

Rózsa Endre
Az anyag emlékezete

RÓZSA ENDRE

Az anyag emlékezete

Magvető Kiadó, Budapest

MB 125.350

1987.

© Rózsa Endre, 1987

Az anyag emlékezete

*Fennáll-e a jogfolytonosság
magad s magad között,
vagy csak egymás sarkát tapossák
sorvány-énjeid, és nincs hozzájuk közöd?*

*Vállalod-e, ha ez a helyzet,
vagy magyarázni jobb?
Halszájba – horgot, ha már pedzett,
vagy madárijesztőre hazudni új zakót?*

*Ó, egy helyszín- s időpont-iktató!
A Gólya-szappan reklámján a gólya
csőrében Gólya-szappant tart – s így folytatható
a végtelenig, egyre zsugorodva...*

*Minden megélt pillanatra
egy az egyben emlékszel – úgy lehet.
S hogy kilyukadj majd ismét ugyanottra,
alkudj ki még egy életet,*

*s még egyet, mely e kettőt újra magába fogja,
míg az agyonúnt film pereg...
Életed folyton-nőve sokszorozza
egy elszabadult, szörny emlékezet,*

*míg eggyé nem mosódik – és itt a bökkenő, itt! –
a külön-képek idült vigyora,
s ki te lennél – nem képeződik,
csak el sem képzelt bitorlók sora.*

*Égésnyomok terjengő lyukain
fitog majd át kövület-koponyád...*

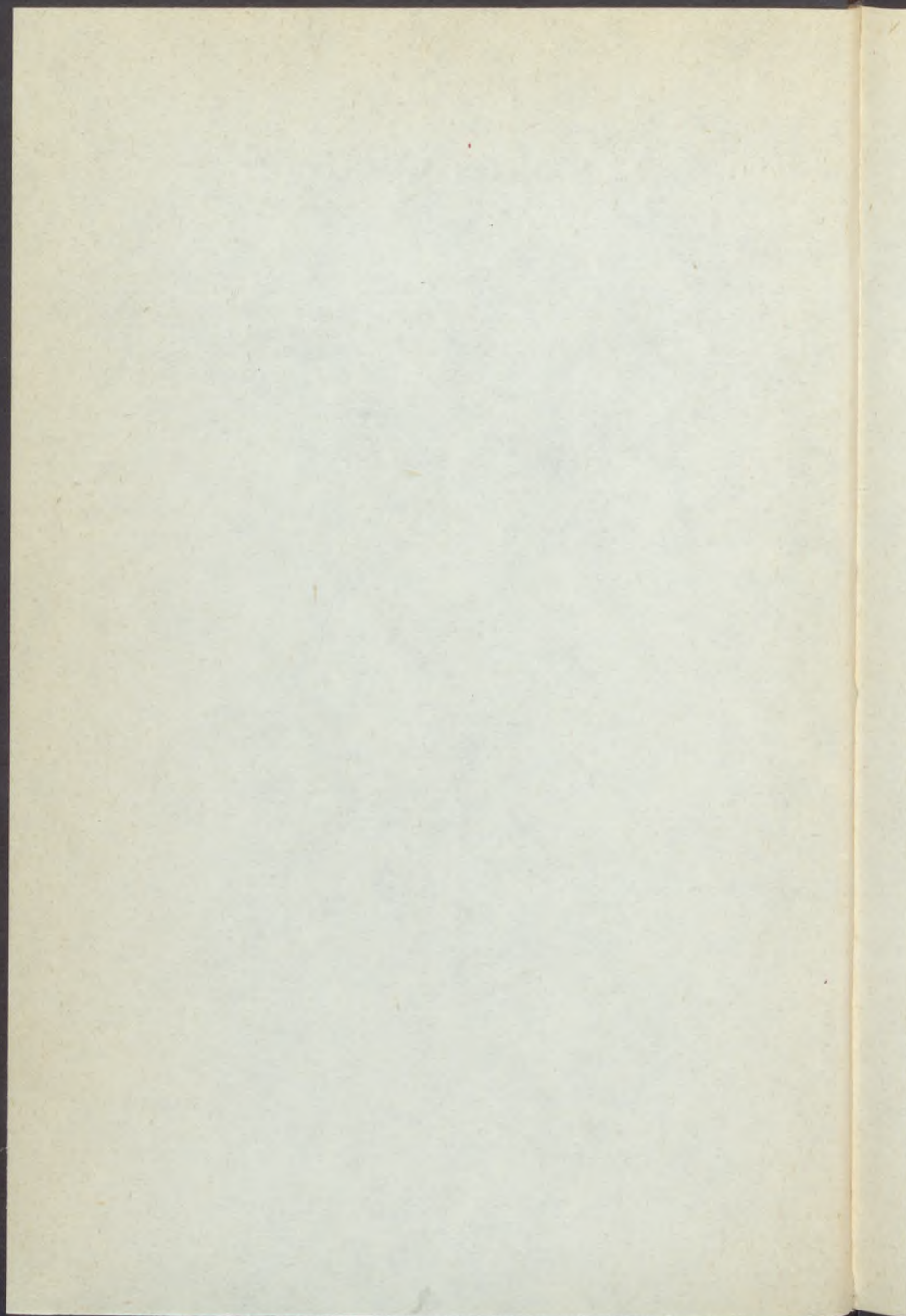
Ki fog itt ki, ha kifog, valakin?

*Ó,
te, te,
játszódó anyag emlékezete,
ki kényre törli bennünk el magát!*

Örökös jóvátétel

*Vési a szobrász a márványt,
kivájja őt is a kő;
simább a kőtest – s az élők
mélyebb a homlokredő.*

Halottak napja

Csak te sütötted ki, anyám,
hogy még halottaiddban is
csüggök valód szaván.
Hízalgóbb volna így talán.
De kapj már végre észbe:
emlékeimmel jóllakottan
sugaras képed porba dobtam,
arcvonásaid rábízta a szélre.

Hurcolja széjjel: ég veled!
Kevésbé fáj már, mintha az
orrom vére ered.
Porontyodként épp eleget
bógtam érted; már vége.
Tudom, hogy végtelen vígaszra
vágtyál mindig – de lám, mi haszna?
Gondoltad volna meg előbb: még élve!

Mert vajon kinek volt elég,
amíg más folyton húst evett,
az üres főzelék?
Ki tette föl az életét
egy néma tévedésre?
Ma már tudom, hogy gonoszabb az,
aki enged a gonoszabbnak,
aki gyáva a méltóbb szenvedésre!

Én tudom, hogy mit akarok.
S nem tűröm, ha abba gyerek,
vagy más belenyafog.
Eleven magzatom: a gond,
hogy ember módra éljek.
Nekem nem lesz hálás a kölköm,
hogy sült jut néki, drága öltöny,
s cserébe bennem talpig rongy a lélek!

Nem. Ilyen olcsón – nem adom.
Szemem, szívem, szám nem harap
a mézesmadzagon.
Én úgy élek csak szabadon,
ha tudom a kelepccét,
amibe csálnál... Belehulltál?
Tégy úgy, mintha te is okulnál,
ha már örökre feladtad a leckét!

Örökös jóvátétel

Sziklából is kiharapnám.
Fogamban itt csikorít.
Elfogyó Hold-mosolyával
kisüt körmöm alól is.

Gyúrjam ki fehérkenyérből?
Őröl a borda-malom.
Szakállam feketéjében
naponta őt gyászolom.

Bensőmben szakasztva újjá,
szorítsak néki helyet?
Húsomnak összetartó ín,
csontomban ő a cement.

Vési a szobrász a márványt,
kivájja őt is a kő:
simább a kőtest – s az élőn
mélyebb a homlokredő.

Haj, rege!

Tüzifa-terűjét
imbolyogva a fején cipelte,
hol őzbak s cserje szökelte, ő
elmaradozott a kaptatón,
kendőt lazított, majd még szorosabbra húzta,
megigazgatta tekercsét anyánk;
asszonykorát zörgő ágbogakkal
szarvazta föl az ínség!

Így lett, hogy a mi
homlokunkon már születés előtt
kiütköztek a szegénység
félszeg agancsai,
s hiába, hogy szarvasként rugaszkodtunk
el a parttól – nem értünk másikat,
s agancsaink súlyosodó terhével
repülünk – hova, meddig?

Zöld rakéta: reményünk vagy, tölgy!
Alsó ágaid hullajtva az erdőn,
megrengettet a feltorló erő,
gyökérzet szíjjaz: helyből szállj fel,
csóvád mennydörgő avarlángolás
a rengeteg idők mélyéből,
eleven csillagközi állomás vagy,
s a Napba fúródsz végül!

A gyümölcshezó terebély

Karonülő, zöld csemetéit
könnyek közt rengeti, óvja
– mennydörgött, nagy zivatar volt –,
szomorú anya most a diófa.

Ágát lekonyítja a sárig,
karként könyörögve kinyújtja –
háthogyha a holt kicsinyek
közül egy is akár, odabújna.

Eleven pulya csünghet akárhány,
hintázhat a lágy terebélyen –
nem tudja feledni a többi,
dajkálja hiányukat ébren.

Ki gyümölcsben rostokol állig,
nem retteg a fegyveres égtől:

teremni tud csak, amíg
villámtól sújtva ki nem dől,

halála, ha jön – kegyelemből!

Ha volna még; az a vonat!

Ha volna még; az a vonat!
Beomlott alagútból kicsattogva
hozná meg arcomat.

Homlokán rovarbábok, pókfonadék, moszat.
Mintha a föld gyomrából dübörögne elő,
kiáltanék – s te nem hallanád hangomat.

Megállna aztán... Talán csak tolat.
S kilöködne megint az alagútból,
dugattyúkarként a vonat.

Sötét pecsétként ütné a tájba arcomat!
De sötétebb van, már maga se lát:
elnyeli alagútnál is mélyebb alkonyat.

Volt egy virágkerekű vonat;
eldöcög akkora sebek kerekein most,
sose láttál olyat!

Oldalt hány napraforgó bólogat,
hány toronyóra kíváncozna le
kerekéül – de késő, elrohant!

Mecsek mészmartján guruló kavics,
ó templomokban szentek glóriája
álmodja, hogy kereke maga is.

Ez a vonat már akárhova visz: ha
elhozná arcom is – mi haszna?
Már nincs, és én sem hiszem ide vissza.

S végül – mint aki gyulladt szemeket borogat –
mögötte egy leszálló szentjánosbogár
zöldre állítja át a szemaforokat.

Háborús karácsonyaim

Sovány hóvölgyi csillagok
dideregnek,
mint vállai az elhagyott
kisgyereknek,
aki mögöttem áll ma is,
velem marad,
s fejét ingatva rám mutat.

A sárhozó, setét idők
rám ragadtak.
S hiába vettem új cipőt
már magamnak,
úgy folyik ma is talpamon
szét a hideg,
ahogy érezte a gyerek.

Beázó életemre nincs
mentség, se szó.
Meleg emlőért kapok, mint
a csecsszopó,
kit úgy vetélt el kora, hogy
fényre vetett,
s magáért magával fizet.

Faggathatják – a gyermek áll
csak, nem felel.
Jobb kezével csupán balját
érheti el,
játéka mindig elsikkadt,
s már nem hiszi,
hogyan apja szánkázni viszi.

Így lesz: mindentől szabadabb.
S felnőtt talán.
Karácsony-ágot gyűjt a fagy
gyászleplek ablakán.
Hóterhül fenyő-vállamat
emlék fedi,
pihe hull rá, költögeti.

Az alkotó arcképe aggastyán korából

Arcod kifosztott
lelet-tárház,
fogtömlőc,
csontkirakat.
Emeletein
mániás szél
tesz-vesz, kísértet-
huzat lármáz:
ki-be vágja az ablakokat.

Halálos hazard
csiki-csuki malma,
maradék magányt is
elverő emlékezet!
Kályhacsöveken, kürtön
sas-rém zuhan be, ott dobol
az idő por-tábláin
karma,
elemelni a babszemeket!

Hadd vigye!
Mért is rakosgatnád
untig e tarka semmiséget,
mint Isten az égre a csillagot?

Gyerek vagy most,
az Úr is az.
S mit irigyelnél
Tőle: haragját!?

Te, aki
– csitítani,
ha te találnál több szép kavicsot –,
utolsó szemig Néki adnád?!

Az idegen

Árnyéka: test. Ő: testtelen,
de mozgó, s mozgató elem.
Átlát rajtam, míg nincs jelen,
ám elillan, ha föllelem.

Madártalan száll, semmi szárny,
magán átbucskázó hiány.
Nem kiváló, nem is silány,
csak gyöngéd gyöngéid iránt.

Öntudatoddal üldözöd?
Ösztöneidbe költözött!
Minél inkább nélkülözöd,
annál több hozzá a közöd!

*

(Gyöngyök közt pancsol a varangy,
göröngyként gördül az arany –
az idegen, aki te vagy,
nem ér utól, bár el se hagy!)

Síkvidéki szél

(Magyar allegória)

A szél csapdái – a bokrok.
Ha futva beléjük akad,
rángatja dühödten a lábát,
s lerágja, de újra szabad.

Rohanna bicegve is eztán.
Erőre kap, újra szilaj.
Amitől menekült, oda tér meg.
Kart tár rá százannyi gally,

s ő hajráz: hóhaj, ihaj!

Lélek-időm óraműve

Mint cseppkő képzelt oszlópa
az alsó és a felső kúp között –
fájdalmaimban régen összenőtt
a Már nem és a Még soha.

E képzelt oszlop oly való;
magát a hiányt méri: pereg-e?
Homokóra – nincs is közepe –,
és vissza nem fordítható.

Nyárutó Trákiában

*Pír futja a körte smaragdját;
fehérre fakul ki az égbolt,
megszikkad üres fenekén
a vásárnapi fánkmaradék hold.*

*Szárnycsömetéit a szélről
még rejti a borzas iharfa;
paftogva kocsányvízeik
készülnek az őszi viharra.*

*A domb tetején a meredt,
csupaszágú akácfa – kaszáspók,
hálója a völgybe feszül;
csüngnek színeszítan a zászlók.*

*Prüszkölt az imént az eb, orrát
sárgítva döfölte virágpör –
most ólban az eb s nyomait
avaros szimatolja a zápor.*

*Kelepce az ősz! Űvegében,
a búra alatt nagy a döngés.
A csillag – ecetbe potyog,
úszkál agyonázva a döglégy.*

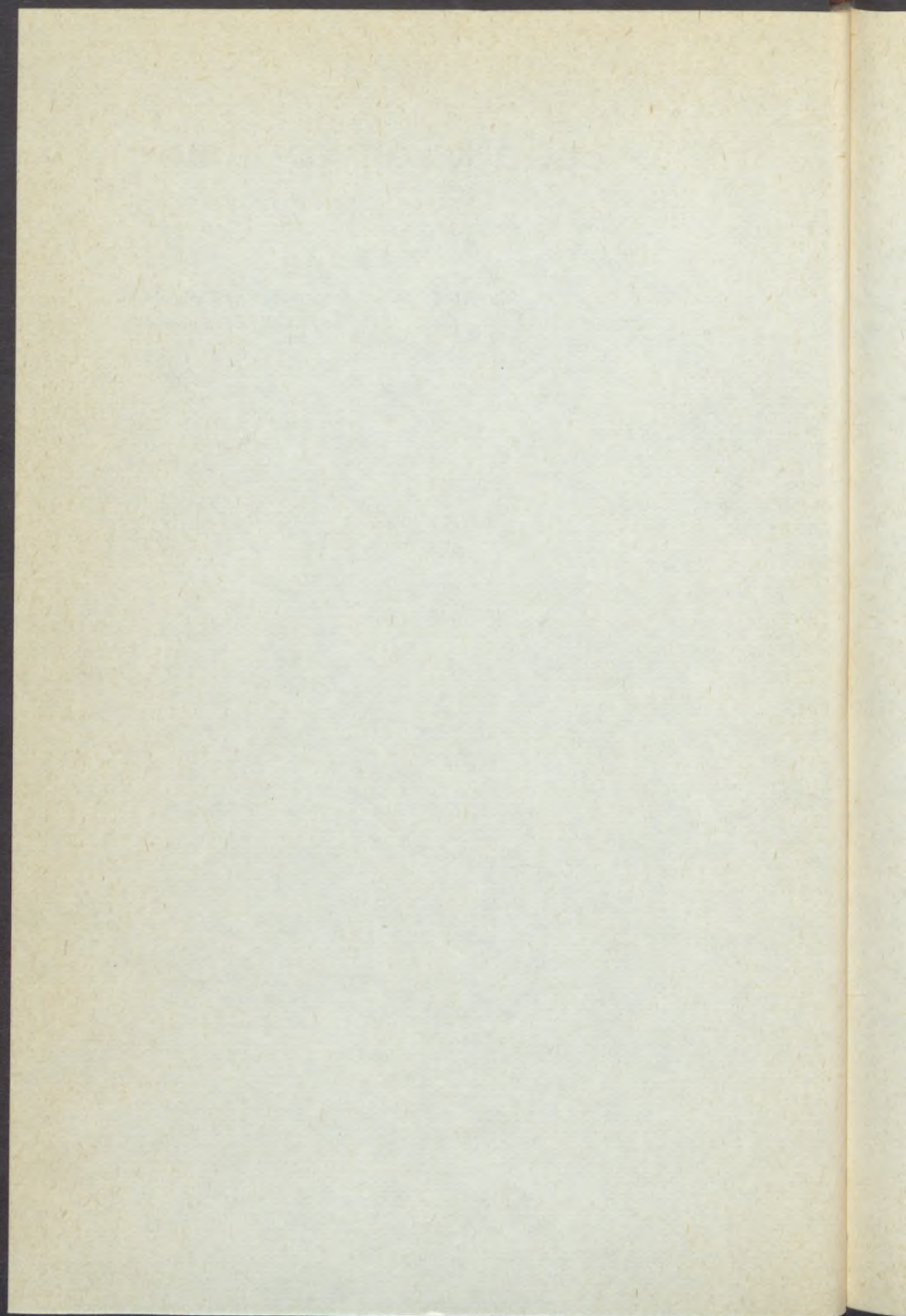
*Az élet is így múlik el majd,
ily hirtelen és hihetetlen!
Gyarapodva fogy el: zuhanás
érik szakadásig a cseppben.*

*Hát vedd a kezédbe kupád,
s kortyolj, míg a dél derűjében
Dionüszosz vágat a disznón,
s szöllőfürt leng a kezében!*

*Szilaj borok és szerelem
iker melegében időzz, míg
méltó dalolással a száj és
öleléssel a szív heve győzi!*

A jövődő középkorában

*Hátunkból hasított pergameneken lapozgatunk
a jövődő középkorában!*

Helyneves kibeszélő

Csorba Győzőnek szeretettel

Pécsett

törtem el először a méccset,

itt ordítoztam focimeccseken,
s barangoltam némán a Mecseken.

Tettyén

a sziklán fönt a petty: én!

És tetovált rajzként a Barbakán
mellszőr közül köszönt
elő egy tar bakán.

Patacson

óborral csobbant kulacsom,

Makáron

murcitól esett eszemben a károm.

Sikongva

Sikonda

gőzölgő vizét lesi konda;

Kishajmáson a

zabtabla fele mácsonya,

s a zivatar jól a nyakadba csördít,
mire eléred Cserdit.

Mohácson
morzsánként ettem csak kalácsom,

Orfűn
Orfeuszként lépek a porcfűn,
Eüridikém nyakán kakukkfűillat-parfüm.

Pereked
táján az ember el- és bereked,
s ritka, ha nem kell vereked-
ni,

s aki a Zengő ormain tapod,
kemény barackul nyomják kobakjára
a lemenő napot.

Zengővárkony
neve maga is merő mákony,

idebíborlik Birján,
hogy enni-inni bírj ám!

Már süthet-főzhet Fazekasboda:
nem megyek el oda!

Pécsváradon
azt a menyecskét máig várhatom,

közel van oda Hird –
ki hozna róla hírt?

Ma más tájon ver (ha ver!) a verőfény;
Őcsény helyett erre Perőcsény

van, és sokunknak fő a pác ott,
ahol ma élek: .....

Ázsiai őszám

*Nemzeti eredetünk régészének,
László Gyulának*

A csont nézése csupasz és szabad,
de szétporlik, s a mész dől.

Öntvénybe fog a lassú alkonyat:
bronz hangfolyam emészt föl.

Üres szemedben soha hátraarc;
közel vagy. Itt. De még jöjj –

Lángok faragják ki a válladat
a dermedt tömb-sötétből.

A „Szuzai mennyegző”-re

Nyolc sor Sütő Andrásnak

Két sarka van a világnak,
nincs határa a hazának,
nemzet és nép nem veszett vad,
szabad szó nem háziállat,
nincs határa a hazának;
nem jár hála hű fiának,
nem szakad rád
más szabadság –
határtalan terhét vállald!

Az álom

Győri Lászlónak

Csupaszabb, mint a kő nyoma
agyagos földből kiszakasztva:
féreg szögfeje üt az arcba,
s holt gödör-Á: tátott soha!

Csupaszabb, mint a nyílttörésnél
a húson átdöfő
csont, s a sugárban fölszökő,
lefoghatatlan verőérvér.

Ó, a csobogás visszhangjánál
is csupaszabb! S mint beszakadt
dobhártya a barlangfalak
között, irdatlan robajlást vár!

Egy tapasztalás jelenében

Péntek Imrénék

Egy tapasztalás jelenében,
amely – míg benne vagy – nem mérhető,
s utána úgyis: lépteidként
veszti értelmét minden más idő,

megjósolt múltad ellenében,
mely felrúgható, noha végzetes,
bevallható jövődön innen,
melyben nincs mód, hogy holtra ne sebez

magad és azt, akit szeretsz még –
nincs többé „újra”, se „legközelebb”:
égnek hajított kő nyugalmát
lesik a tátott árkú kőzetek.

E tapasztalás jelenében
nem vár távlat, ha túl vagy közelén.
Egyszerre áll helyére minden.
Mindig lapjával csattan le a tehénlepény!

A jövődő középkorában

Oláh Jánosnak

Eretnek pápák a jövődő középkorában
hamukönyveket lapozgatnak.
Elszenesedett betűkön,
sorról sorra tapintanak.
Egy-egy igénél megakadva,
felizzik gyűrűik rubin parazsa;
állkapcsuk hangtalan hadar,
ádámcsutkájuk ugráló kovakő.

A nem-csiholt szikrák, a lenyelt tündöklés –
mind abba zárva sugárzanak!
Mutatoujjuk: ellobbant gyertya;
hiába mered előre az üszkös kanóc...
S mert csontjuk viaszból volt –
csöppenként fogytak el ujpperceik!
S mert arcuk szétburjánzott –
éjből kitépett láng valahány!

Ismerem őket. A hamukönyvek a szélben
szétnyíló lapokkal,
renyhén harmonikáznak;
kopoltyúlüktetés ütemére...
Laskásan roskad a bordák mesze,
ámen reccsen az érckerekekből,
hátunkból hasított pergameneken lapozgatunk
a jövődő középkorában!

A láng monológja

Konczek Józsefnek

Imára kulcsolt kézzel a sötétség
sátrat tart fölém – írmagom ne tépjék.

Világhuzatba ütve társtalan,
kibontom többől lobogó magam.

Asszonyágyékok édes hasitéka
engem kiáltoz – kelyhem lenni, még ma!

Engemet ír az egyenes gerinc,
a férfié, ha már reménye sincs.

Önnön fényembe zárva, tettenérten,
csírát ütöttem minden éj szívében!

Napforduló

Mezey Katalinnak

Létige-ragozás, mint vízcsap cseppjei:
gumibocskoros mankók lendülése,
közben egy-egy vaspatkós koppanás –

mindig másképp csonkuló hangok,
más térhatású visszhang,
amputálás a könnybe lábadt szemből.

Ó, a vércsöppök pergő egyszeregye!
S nézd: a kölyök számológépe még
az Izabella-szőllő fürtje!

De már magas fű árnya vágja ketté
a kínjában-érett nyár gyümölcsét,
s özönlenek a fekete magok.

Piros dinnyebél-jóslatból lesed,
milyen ikrásan csurog majd a
vénasszonyok nyarának verőfénye.

Hulló hajszálaid kárpótolhatnak-e
az egyre ritkább lombú vadonért?

Potyogó fogaid: morzsolt kukorica
a tél hízóinak!

Palesztin ügy, 1982

Kovács Istvánnak

Földön futtat a
szégyen, amíg
mások kenyereén tengsz.
Jobb, ha haramia-ököl,
mint ha a szájalom öl.

Szétszórattatik élve
– miként holtak pora –
szélnek
mindenkor az a nép,
kit haza sánca se véd.

Sanda barátok,
orv gyűlölők közt
áll a kis ország;
s míg áll, s benne te vagy –
menteni
    másra
        ne hagyd!

Pályakép

Utassy Józsefnek

Mint tilosba tévedt vonattal
éjszaka a szemaforok –
veled szemben hány ébren meredő kín
véres szeme forog!

Ne hagyd magad a száguldásra,
ha neve: űrület.
Sorompó sújt, többtonnás alabárd,
s nagy csend lesz körüléd.

Ebben bíznak. De látszik immár
egy óriás svingörbület,
s vakító fényben részeg forgalmisták
négykézláb ugatják hűlt helyed!

Hang és tél

Kiss Benedeknek

Hallod a zúgást?
Hegymenetben túlterhelt vontatók
kínlódnak fölfelé e hanggal,
többtonnás tömbökben viszik,
hurcolják át a világon,
véghetetlen a vonulás; havas, üvegfalú
depókhoz tűz-szimattal kúsznak a kábelvégek.

Őrült repülők:
rovarirtóval fröcskölt döglegyek
röpdösnek szét ragályával,
beköpi petesorozatával
a szélrózsa szirmait –
széles nyalábban zúdul az utasterekbe,
berobban e hanggal a hó!

Expresszvonatok
siklanak ki e hang aknáira szaladva;
szakadék garatába gurulnak
a roppant viaduktnál –
lánghörgéssel szakad ki e hang
az elővárosi gigászi gáztartályok
vastüdejéből.

(Sejtlánc-szerelvénny
vesztegel csontalagútban; a velő
nem bukkan soha a fényre, s jaj, ha kifut:
mint a dugattyú, tolja előre e hang, –
a szív mozdonyát túl sebesre szítva,
szegycsont-átzúzásig uszítja,
a verőér csöve vért csöpög még – de csönd van!)

– Recsegő térdű
jégelefántok csordájaként a tavasz
csörtet majd széjjel; kék gyűrűkbe torlad,
tülekvő körök tarjagozzák egymást –
e harsogó erő világot tolna szét;
de a katlanfalakról lavinadögök és
olvadt ormányok mállnak lefelé!

Elérhetetlenebb

Költőbarátainnak ajánlom

Mottó:

*Ezek a malmok a gyémántot is megőrlik.
(Nagy László)*

Irdatlan az ég!
Emléktelen az elforgó arc,
az évszakok felnégyelt tekintete.
A behavazott küllők szemrésein
ördögszekér akad fönn;
koppanó göröngyön maga körül pörög,
habzó száju eb a látomás.

Az országúton
elrobajló teherautók.
Elevenként ugrálnak szét szelükben
a bádoglemez-békatetemek,
túlgyorsuló idők légörvénye
szippantja föl és hempergeti meg
betonmezőn a holt századokat.

Beszikkad minden
kifelé törekvő nézés a csigahéjba;
a fehér vakság zátonyai föltorlódnak,
égig érő karszt-szitában
viszik-hordják a Pannon Tengert,
a nagyharang zúgása megfizet,
barlangkürtőkben lappang a visszhang.

Omladt kutakban
nemzedékek arcai kövesednek egymásra;
kőgolyóként rekesztik el a mélység torkolatát,
az emlékezet át-nem-eresztő rétegek fölött
puskapor-üresség gyülemlik,
csőre töltve
mered föl az égbe a múlt!

Tarkónknak szegve
merénylő rozsdás mordály;
történelem-eltérítés, miközben
bucka bagzik bucka hátán,
bakot ugrálnak körben a hegyek,
bakaürülékként fent a Kárpátokban
balsorsunk kiszőrösödik.

Ki téríti el
a jövőndőt is? S eltérítheti-e?
Az időgépben pokolgép ketyeg?
Hangszórón ki fröcsög, ki pörget
vak vartyogást a visszahallgatón?
– Csönd lesz majd! A fekete dobozt már
szétvetik a sorjázó adatok.

Anyamedencénk!
Terhes vagy, csontod recsegve tágul,
füves lágyékkod a Duna–Tisza köze,
méhed legelső kelepccénk:
beletaszít a fogantatás,
a legmagasabb ég jár át huzatával,
ott bugyborékol az embrió fülén-orrán.

Meg kell születnünk,
s megszülni téged magunkban!
Koponyánkba jóslófájás nyilall;
vadmadárraj V-je éjszakádba –
naponta nemzve így az új reményt,
anyaságot, gyermekséget cserélünk,
ama közös ősből visszaszüljük egymást!

Befelé fordult
gesztenye tüskés burka
hordja ki magzatszemünket;
kínok óvják csak – fényes látás érik,
a vakító pengékkel szembe néz,
a gyémántórló malmok garatát
sugár tekintet ontsa hamuvá!

A porhószennyes
szénkúpok közt, a rendező-
pályaudvar gyér fényköreinél,
egy megdőlt villanypózna csúcsán
láttam a madarat; unottan fente csőrét,
szikrázott le a hó – a világ befagyott
tengelyeként csengett, csattogott az oszlop.

Akkor, alattam,
lassan lendülve indult meg körben hazám;
országnyi óriáskerék; sírkertek, cellaházak
forogtak rajta hószuppal lehúzva,
a szél vércsét véres húscsíkokkal
etetve, előlobbant a májusfák szalagja,
a zászlók széles szájjal hurrázták a tavaszt.

Akkor, alattam,
a csontok díszkivilágításában
vitte a kerék, sodorta nincstelenségem;
s nem mintha csörlőn, motortól lódulna meg –
de mint kölyökkoromban a Balokány-ligetben
a körhintát – hogy ráülhessek egyszer! –
már én hajtottam, én! Klottgatyás társaimmal!

Hogy dobogott a
deszka alattunk! Meztelen talpunk milyen
taktusra toppant! Oda se neki,
ha szálka akad bele – oda se neki,
hogya falovon (ott *lent*) ki feszít,
egész valónkkal tudtuk: *mi* hajtjuk ezt a hintát,
meseábrás spanyolfal *ezt* nem takarta el!

Vonatom fékez,
fölriadok rá: Vác-Alsóváros,
épp csak leugrom, elhúzza a szerelvény;
emléktelenebb minden elforgó arc,
az évszakok fölnégyelt tekintete –
életünk óraszámoló, én már a hatosig kiettem,
minden körcikke egyre keményebb s keserűbb!

Fejek a Rilán

*B. Ivanovnak,
aki a Rila partján született*

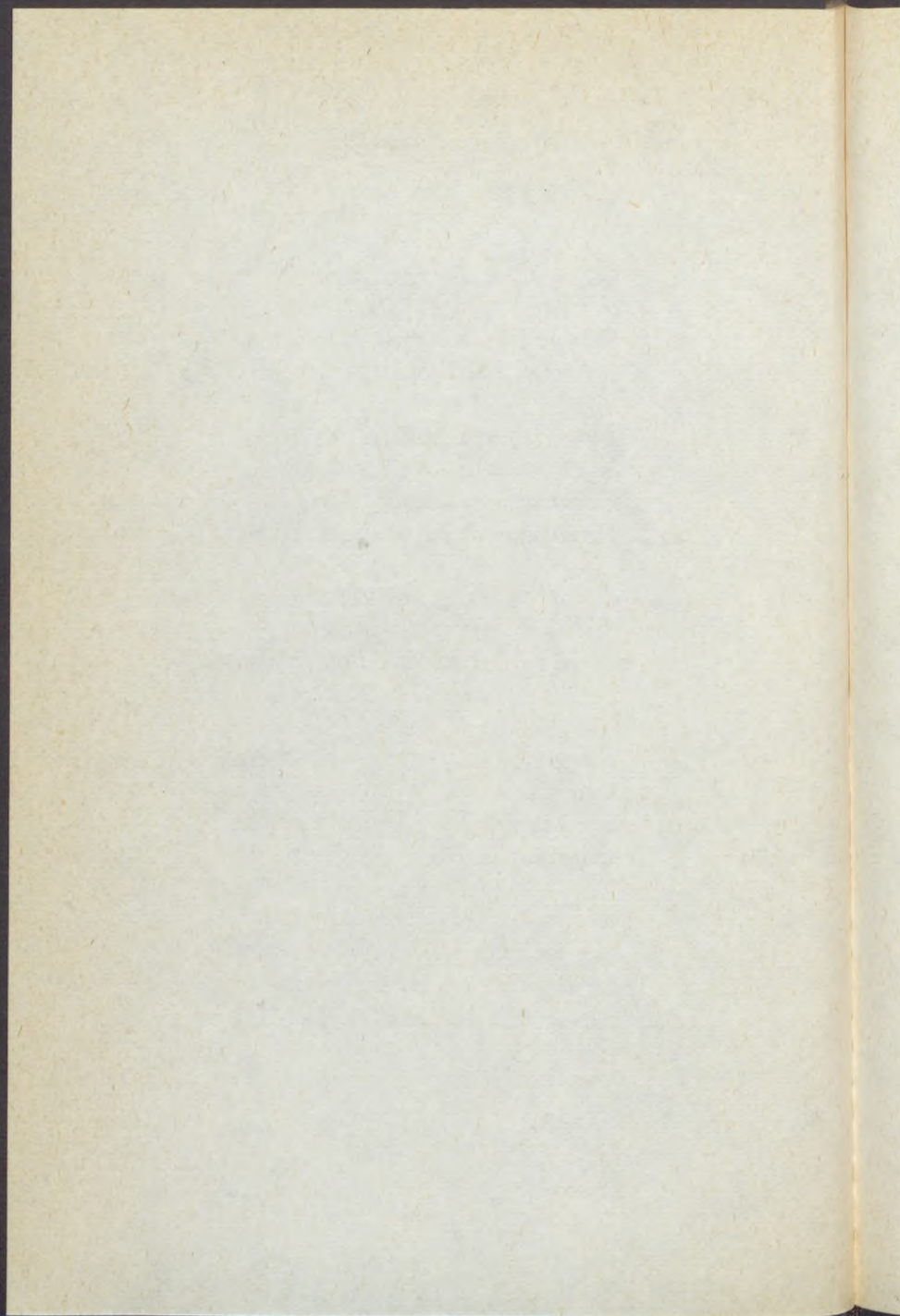
*Ősz üstökű, levágott fejet
ó, a Rila hányat fölvetett!
Fáklyafők, a magas Naphoz szítók,
súlyos vízfüst köröttük lebeg.*

*Fakasztották szikrádzó kövek:
hajuk csóvás, arcuk vak üreg –
hamuvarkocs-csigáik forognak,
fönnakadnak bugyborgó szemek.*

*Oldalt nézvést: bús kérdőjelek,
szemből: bős felkiáltójelek –
örvény-nyakon lökődtek föl égnek,
rajtuk kérdő, kiáltó fejek.*

*Horgadnának vissza – nem lehet,
szót sem szólnak – ők a felelet:
ó, hogy hányat görgetett a Rila
szájatlan is üvöltő fejet!*

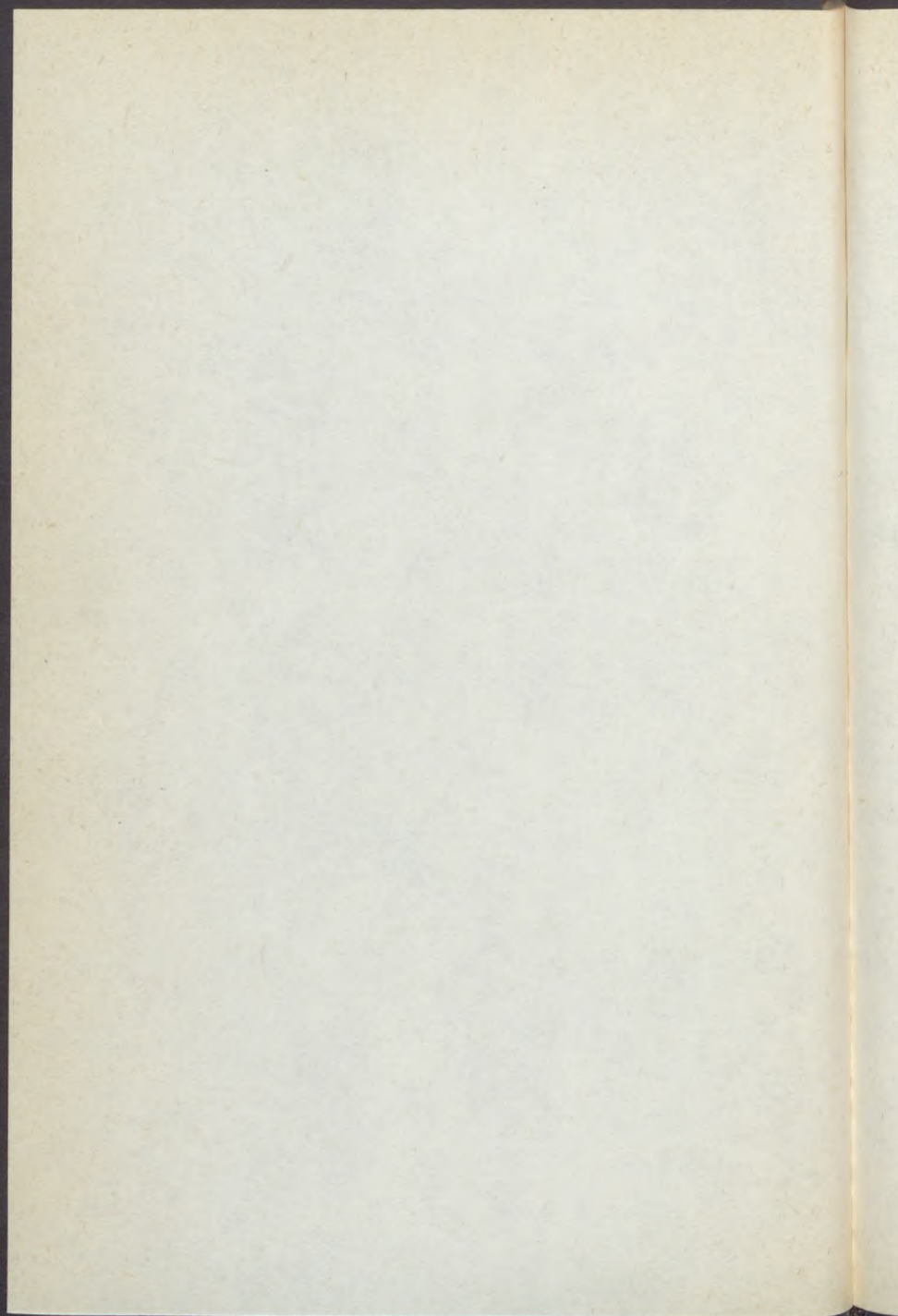
*Mélyből bukkant fej-kisértetek,
zúg visszhangzó vádjuk – értetek!
Örök őrszem fönt az ős manasztir,
lent a Rila vad múlttal siet...*

Napszúrás

*Még homokórát tennék
napozó köldöködre,
s elnézném,
          hogy pörög le.*

0-dik óda

Zengzetes márványba nem véslek,
héthatár porba nem kaparom neved.
Nem szólongatlak fűzizegéssel,
vizek fényével szét nem sikoltalak.
Megidézlek dolgaim örvén:
horgas ösztöneim,
kinövő ágaim beléd csimpaszkodnak.

Kit érdekelnek az ámokfutó szeretők?
A hitehagyottak legendavágya,
e sakálüvöltés az örökkévalósághoz?
A csontváznak, aki bennünk él,
iszonyú koncokat lökünk,
de nem szolgálunk néki többé.

Gyors vízcsigákat szül az éjszaka,
bőrünk alatt tűzvészes
erdőket sodor az iram.
Ár ellen nem nyílik kapu,
tűz roppant szét falat, gerendát –
mire a zivatar elcsattog,
a lágy évszakok tükrei
hulló zsaráttól élesednek.

Kérlelhetetlen ez a szerelem.
Éhes elménkkal, födetlen ölünkkel
égből és földből kiharapott,
vasfoggal kibukó csecsemők,
érintetlen cipók erejével teljes,
jegenyesikoltó magasság
dobpergéses mélységek fölött.

Te gyöngé hógom,
belül csupa repeső madár,
hite sem!
Nézz körül jól, mennyi üzér hőzöngő,
mennyi éles, fekete csőr!
És ha majd nagy szárnyak zuhognak,
mikor a hó belep majd mindent,
gyökereink karmos villámok,
a rögös úrbe szétfeszülők!

Ezért a sallangtalan ünnep,
ezért ezek a mohó, egyértelmű szavak.
Minden öröklét egyszeri,
s csak önnön gesztusaiban mérheti magát.
Nem az ivadékokra tartozik
ez az egyedülvaló teljesedés;
négy végtagunk négy égtáj felé vetődik,
csontágékunk faldosó esőkre nevet.

S bár ott állsz mindenütt a levegőben,
arcod helyén soha be nem hegedő nyommal.
forrással csobogsz,
szelekkel szólalsz,
madarak dalával égre szalagzol,
s bár egy kései lányunokád
a te szemeddel lesz viselő –
ne tudjon erről senki se majd!

Carme Carnale

Téged anyád csak megszült; már ott ért ükanyáid
méhében szép terved; a mívés idő is úgy áradt
sejteden át remekelve, hogy tartalma tebenned
buggyanjon csuklóra, bokára, tejes rügyezésre;
felmért egymillió év emberi arcú hiánya,
s most tenyered tükréből bízva kitetszik a válasz.

Így lettél töredelmes taglejtése a múltnak,
csókok összenövése ősi koroktól a máig;
így lettél te a gyémánt visszaütése a húsban,
s ím, ma sűrögsz, hogy a napsugaraknak
hűn eleget tégy,
már tegeződsz a csodákkal, a köznapi
ünnep-örömmel,
könnyű szemeddel össze nevetnek a mandulaszirmok.

Lám, az idő beidegzett! Lágy reflexe ma oldott
téged elő a növényi s állati terjedelemből.
Fájtál már megelőző formáidban a létnek!
Kallódtak hegedűk mély titkai térfogatodban;
mindent tudtál zengeni már, csak önmagadat nem.
Megszületéseddel most végre magára talált az

emberi összhangzat, fejlődését betetőzve,
szöcskék billentyűi között halkán kotorászva
kísér téged a nyár – a bibék, a csigák kinyomulnak
kelyhükből, szarvuk tapogatja dalod repesően,
mert a te asszonyiságod terhes a nappal, a holddal,
hárslevelekkel, méhekkal, gyerek-arcú jövővel,

combod pillangója, ha tárul, felkerekednek
lassan az őstenger hullámai parttalan éjben,
pikkelyes erdő ébred, szél apostola, páfrány
mormol orkánt benned, sós zivatar viharoz rád,
melleid ajzott fénybolygók kettéhasadása,
osztódó kegyelem, mely ittasul égi rügyekben!

Ó, aki férfi, értheti csak, milyen ó s nagy igénnyel
tódul bennem lényed, a sejtek hogy követelnek!
Mert elvenni lehetne belőled; tenni azonban
hozzád már lehetetlen: a föld meg az ég a tanum rá!
És – mert nincs rád törvény, te vagy minden törvénye –
így alakult ez a vers is,
törvényeid szerint!

Gyönyörűség évada

Csónak legel:
izga táltos-csikó, a Balatonból
izzó zsarátot habzsol;
pányvát tép, szállna – és elszunnyad, el.

Telt tögyeit
imbolyogtatva akácerdő lépked;
nem szívja méh a mézet,
mely bimbain gyöngyökké ütközik.

Lesvén csodát,
olajfűz hajtja vízre zöld ezüstjét,
és sóhajtozva tüstént
száját ezer aranyvirága tát.

Június est!
Önszerelme elsodró miazmáin
vitorlát bont a jázmin,
esendő húsért esendő hús esd.

S ahol a hárs
álmodik – züm-züm – napsugarak-szötte
glóriáról – egy szőke
asszony, törzsének döntve, mennybe száll.

Rúgd föl te is
a csillagok közé, az égi óra
parázs két mutatója
legyen lábad; öled örvényre nyisd!

És zúg a lomb:
már a fölindult förgeteg dobálja,
s iramlik, ing a bárka;
vihar árjával szemben – száguldó nyugalom!

A repülésről

Ahogy a repülőgép
a szél húsába mar,
s már körkörösén forgó
fogsor a légcavar,
ahogy e falánk étvágy
kieszi egyensúlyát,
s szárnyhegyeket feszítve,
egyenletes a zúgás,
ahogy a lebegő törzs
a felhajtóerőre
hasal, mint szemfényvesztő
a puszta levegőre,
félelmetes e játék:
egy hibás mozdulat,
és minden lehetőség
örökre lezuhant –
felszállásnál a földet-
érés a szebb öröm:
épp ezért kell – repülni!
Jó veled. Köszönöm.

Nyárteljében

Szól a harang;
eszelős lángok berzenkednek,
zörgő mederben folynak a szelek,

porzik a hant;
egy tűzliliom fókuszában
óriás bogár fénypontja remeg.

A szép madár,
ha felszökell – repeső forrás,
ha húz az égen – színezüst patak.

A tájban állsz:
tested áttetsző vizek bokra,
és záporozó rügyű ág
felém utad!

A bulldog

Száraz apály;
surrogva vonul le a kavicsok közt.
Feledés partjain, örökké rekkenő
tárgyak hullámverése, délidő.

Nincs ketyegés
a résekben, a korállüregekben.
Visszhangját veszített égbolt alatt haránt
egy kéz úszik el: öt ollójú rák.

Faldos a fény:
kőből mar ki tündöklő hajókat.
A medret alulról vitorlavillogás
s tükrök reflexe hasogatja át.

Dagály előtt,
míg kezed lámpáz a kihunyt falakban,
lüktető homlokod mutatókkal forog,
s légsavar zúg: felszálló távolok.

Messze marad
mögöttünk az a bulldog is a parton...

Csupasztott csont gyanánt pofájából kihull
a homokóra, mely a vakító
mészkőlépcsőn
szétcsattanásig
gurul!

Harag

Akárhol benyitsz egy ajtón,
vakolathulló csend fogad;
a kilincs hús hala felkap a szívedig,

valahol nagyon mélyen gondolsz most rám:
szemed behunyod,
tekinteted nyoma a légben kifehéredik,

gyertyád mélyéből tetszhalott láng
röppen fel hirtelen,
csőrében gyűrűként tartja a sötétséget,

még feketébb gyűrűt
tartogat számodra az éj,
mely íme, engem is éget.

Ablakom alatt körben
homokórák a topolyafák;
levelük sárga kupacba lassudan pereg,

bárhova mennék, ahol
fagy fürkész terepszín szemével,
azt hihetném: a te szemed,

míg százig számolok magamban,
az örök por harangja kongat...
Lekapcsolhatom lámpám –

egyetlen láng köré
üledik a kristályos ég.
Zárd kulcsra ajtód, ha vársz rám.

Egy nő szólongat egyre

A szél, az éji szél örvényekkel virgódik,
alvó emlékeim forognak mélyein.
Egy nincstelen madár kilincsel ágról ágra,
hó előérzetében puha lámpa inog,

hús esőfüggönyén átlátszanak a csontfák
esengő ágai örökös hajlongásban,
meztelen asszony háta (napfényben vízesés) bont
iker szivárványívet, zúgás kering eremben,

egy nő szólongat egyre a rég elsüllyedt rétről,
hol mézcsillag pezseg, s vak, fehér ló nyerít –
kiáltásom lasszói a túlsó partig csapnak,
de sehol egy cölöp – csak víz, ég, homok lángol.

S bár sehol egy cölöp, csak víz, ég, homok lángol –
kiáltásom lasszói a túlsó partig csapnak:
ott mézcsillag pezseg, s vak, fehér ló nyerít.

Asszonyhát vízesése – zúgás kering eremben.

Hús esőfüggönyén átlátszanak a csontfák.
Hó előérzetében puha lámpa inog;

egy nincstelen madár kilincsel ágról ágra.

Változatok

HOL VOLTUNK AKKOR? Lehet: délelőtt.
Nincs, csak a ragyogása.
Kiválik köréd, mélyről többszöröz
múlt időnk kristályrácsa.

Valaki néz. A végenincs-fasorban
becsukódó arccal eltávozott,
de bennem sápadtabban fosztogat,
mint az a másik, legdrágább halott,

mert él ő! És én nem kiáltom:
az ételem voltál! Az életem!
Megritkul álmom róla, mégsem értem,
hogyan történt velem:

postaládám kiönt, a névtelen
levelek dőlnek csak – az őszi fákról!
Kapum dörrenő ölelésre a
jöttment huzatnak is kitárul!

A LÁNG-KASZABOLTA mezők,
sívó homokon süket izzás.
Ott állsz valahol, hamufényben.
Túl hirtelen esteledik ránk.

Ott vársz. Zsugorogva tapad
bőrödre az éjszaka hámja.
Üres ég forog és csavaroz le
a földbe, a rög-kalodába.

Sínpáron a hold varrata;
szemedben a könnytelen urnák.
Begyógyul a csendtől a szád, de
árok hujogatja a hurrát.

Kifakadnak a régi hegek!
Az új sebek elvarasodnak.
A csikket a porba pöccinted;
körmödre ne égjen a holnap!

HOL VOLTUNK AKKOR? Talán: délután.
Nincs, csak a tündöklése;
tüzébe foglal, jövőmig vakít
múlt időnk kristály mélye.

Nem az önvád, de olyasvalami.
Árulásunkat csikorgóbbra zárja:
árvaságod tőlem való,
általad lettem árva,

mostohád még az új szerelem is, ha
a legmaradandóbb benne
az, ami visszahozhatatlan,
mielőtt elérhető lenne!

Napszúrás

A part felé a hullám
felzúdulva tarajlik.
Ne menj el még,
maradj itt.

A szél szandálja, íme,
egy elhagyatott csónak;
helyben futva
csobog csak.

Bordámon fényveréssel,
káprázat s kényszer renget.
Kívánlak,
mint a tengert.

Térdig tajtékban állva,
az iszapot az ár a
talpad alól
kivájja.

Alólam alattomban
mi rántja ki a partot?
Vihar lesz,
attól tartok.

Nem hozott, nem is víz gép,
csak elröpülsz ma innét.
Tapsra vársz?
Ne hagyj itt még!

Alig villant szemembe,
s tükröt huny a fövénybe
lábnyomod
sajgó nedve.

S fehér foltok térképe
a rád száradó sós víz.
Idegen már,
ha szólsz is.

Még homokórát tennék
napozó köldöködre,
s elnézném,
hogyan pörög le.

Még azt faggatnám folyton
elfogyó pergésében,
mért nem öleltél
mégsem?

Még megfordítanám az
órát is, az időt is –
s már jelenléted
bőszit.

Egy mondatra, ha futja
a víztől, míg morajlik:
hűlt helyedet se
hagyd itt.

Visszhang-szavaim is, mint
üres kagylók zúgása,
némulnak
partba vásva.

Rajtakapom az ősszel,
meztelen a fürdőhely.
Megforgatja ölében:
avart a portölcsérben –
de késő már.
Ne jöjj el.

Medúzák

*Két pár kidülledő szem.
Csillangóit behúzza;
s mint a hőléggömb fölfelé – ő
oldalvást lüktet, áttetszőbbre duzzad.*

*Az izzó parton ernyedő lepényük
iszonyú massa: bennük a négy kerek üreg –
mintha az örökkévalóra
sistergetnék serpenyő-szemüket.*

*

*Öklömre kocsonyás bokszesztyű,
fejemre holland, ódonmódi sapka –
bárányfelhőcsordaként legelésznek
a víz egén kicsapva.*

*Tenyérben: tányér üvegpalacsinta,
azúr erezetén át-át csillan a nap.
De egy hirtelen mozdulatra
széjjelreped, szilánkokká szakad.*

*

*Örvényből-sarjadt mérgesgombaként
pöffeszkedtek magasba
a motorcsónak-húzta ejtőernyők.
Kipukkadt rongyként mind a mélybe roskadt.*

*De ti, tenger szelíd bolondgombái,
langy áramokban háramló telep,
szőrcsögve pőfékeltek
a felszínen. A nyálkás est belep.*

*

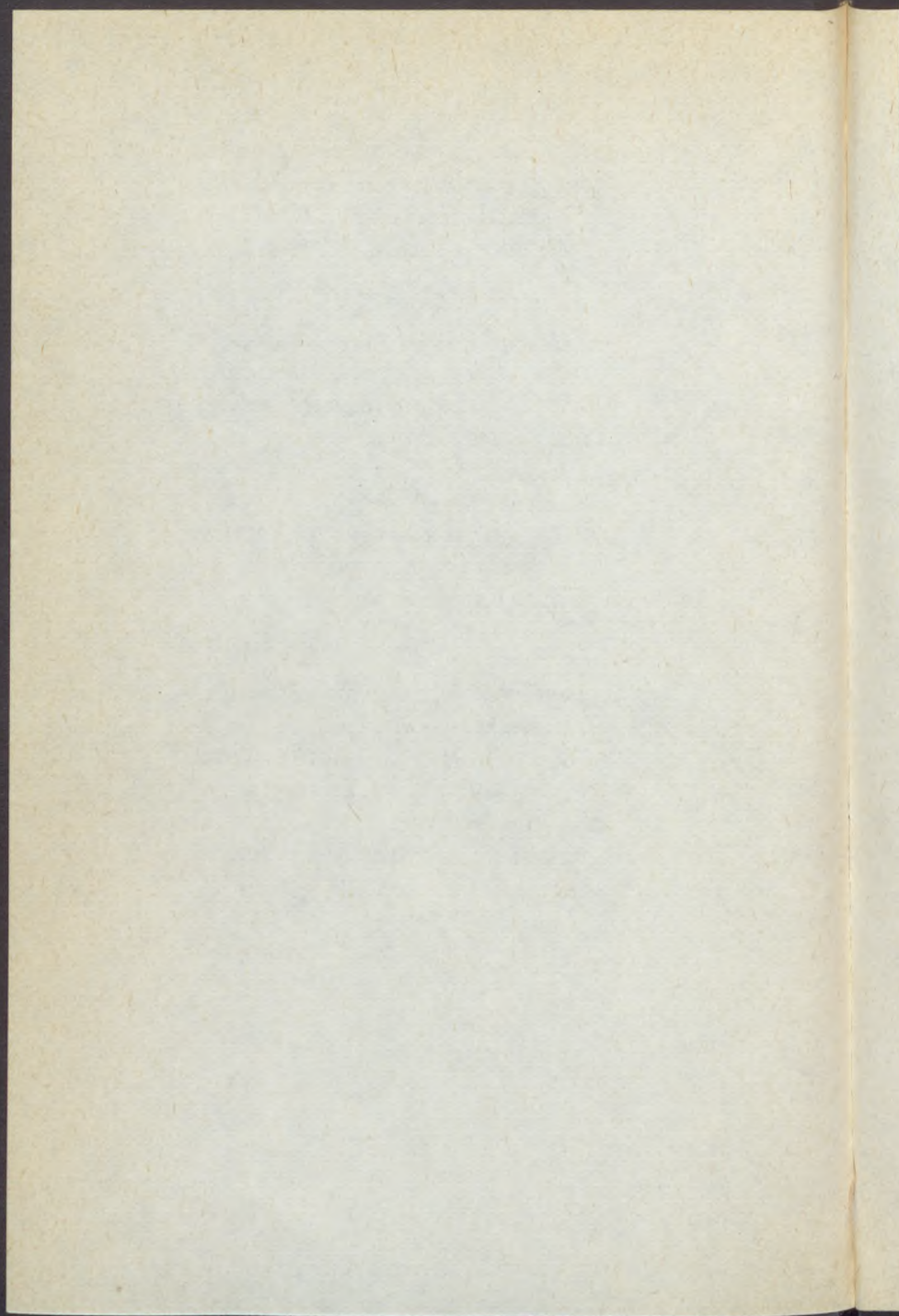
*Szélcsend ernyős különítményei,
ti több milliós önkéntes deszánt,
halandó lényként vakbuzgón vagyok
én is – életre szánt.*

*Mindegy, mi öli meg az embert.
A Gomba? A claudiusi csalmat?
– Alapítsátok meg majd ti az új, a
medúza-társadalmat.*

*

*A mélyből felkerengő csészealj
felszólítás nélkül tüzelt.
Villanás volt csak a csalánmarás.
S mint bolygóközi lézerüzenet,*

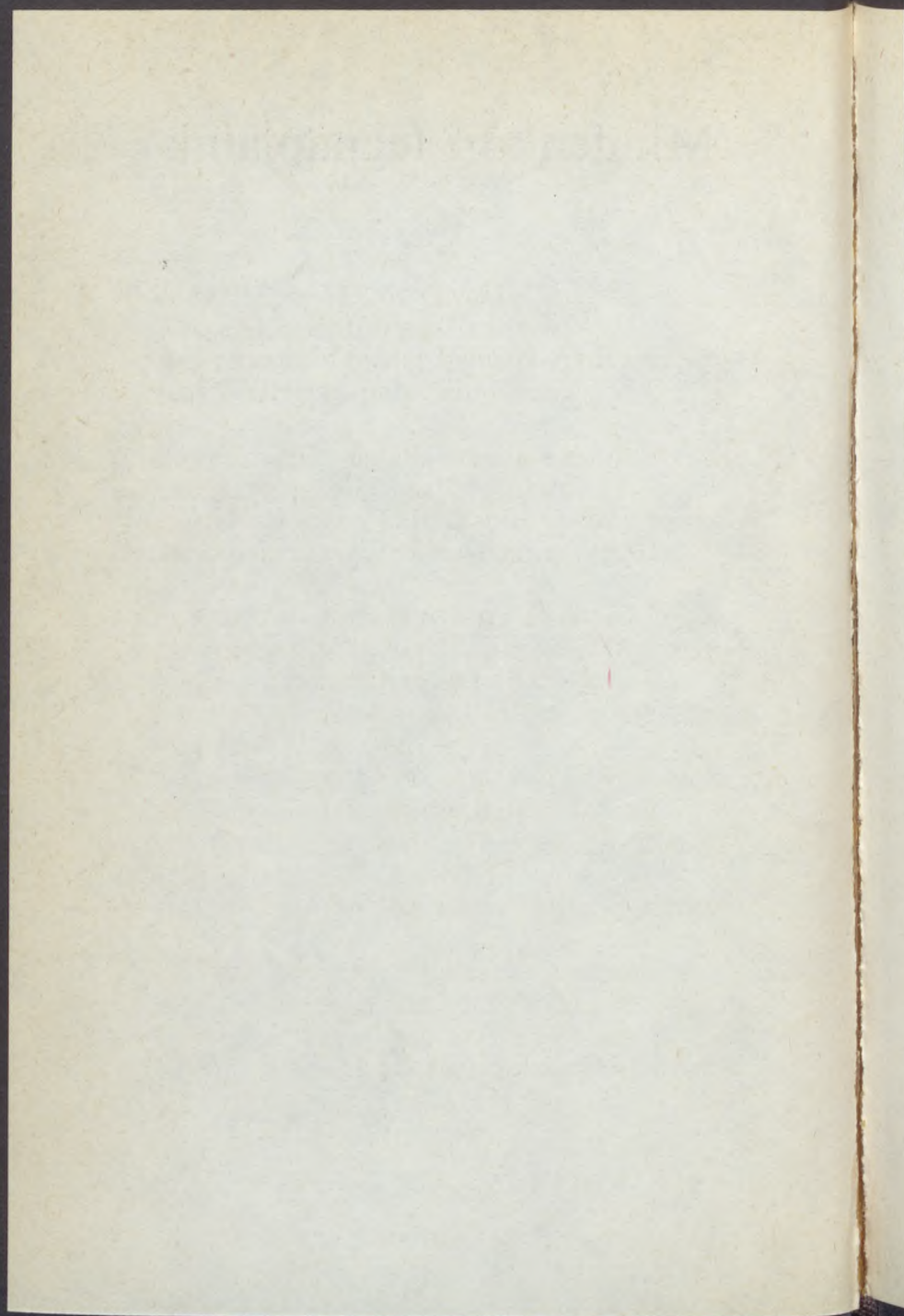
*csuklómtól a szívemig hasított.
(Kriptarésen át huzat így süvölt.)
Minden véletlen: fölnyíló titok.
Haj, ős-rejtély, örök-örvényű öl!*

Mindenkori tegnapjaink

*Válasza: városalapító rendítő
hahota.*

Előszó helyett, Majakovszkijhoz

Fogják meg!
Fogják meg, végre, könyörgöm!
Ez az ember
egyszerre a Néva
s Brooklyn hídja felett
(s Rózsa Endre még meg sem született)
rázza eltolvajlott öklöm,
át
ki tudja, hány emberöltőn.

Mit hadonász?
Ahogy a tajga
őstölgyei zúgnak – jár minden tagja;
s míg itt az égiháborút kavarja –
az antipoduson
lombjai közt tovább nem busong,
pergőtűzként zuhog az ananász;
s a tornádó: csak kis haverja.

Nézzenek oda!
Szeme két kávésbögre:
sötét, óriás.
Legfelsőbb ítélőszék ő, egyszersmind néptanoda.
Bár némelyek szerint nem is szagolja,
mi fán terem a jó írás,
s fitymál a fitos mosolyok gödre:
„Áááá! Sose viszi többre...”

- Mit játssza az eszét ez itt?
- Adják vagy veszik?
- Hé, bikanyakú, konyakot nyakal?
- Vodkát?
- Grúz bort?
- Egyszemélyes zenekar, és nem ismeri a kottát?
- Miért ágál ott hát?
- Igyekezete túlzott!

Magának ágyúdörgéssel van már
tömve hóttáig a füle!

Ha nyafkál
holmi fanfár –

Ön

trombitaerdőkkal torkolja le.

Vigyázzon, a közönség

az ilyesmiért könnyen megorrol.

Majd hókuszpókuszolna Ön még;
szemfényvesztőket vár a porond.

S ím, hol a Szadovája

a napsütésben mélán plakátokat legel –

Ön ott terem, bevágja

a közöny képét, káromol, ütleget.

S egyszerre,

szert tévén egy boxerre

– no, nem kutyára! –

a Bajza utcába ruccan át,

ráront a költő-középszerre,

elnémitja gágogók

rút szavát.

Fogják fel!
Fogják fel végre, könyörgöm!
Bármilyen párnázott öröklét –
neki börtön.
Ha nem sétál itt köztünk,
s nem csap a vállunkra: „malagyec” –
együk meg, amit főztünk.
Dá, ili nyet?

Költő-komisszár!
Ha az utókor túl komisz már,
hallassa hangját, izzék a megafon!
Önnek
mindenki előtt,
korlátlan időre
a szót megadom.

Maga
soha
nem lesz már védett őstulok, se
éremdús agg aga:
a koponyája vasbeton, de
szétveti
szüntelenül növekvő
agyának szürkeállaga.

Mit mondhatnék?
Ön ma – nem nagy divat.
De nem tudják kitagadni – hat!
S szívemmel
és szavammal
végül, esküdni merek én:
Ön, Majakovszkij
jelenünk s a jövő
lendkerekén
sebesen szaladó,
soha nem szakadó szíj!

(MELLÉKVERS KÖLTŐI KÉRDÉSEL!)

Egy óriáson
lófejnyi még
az anyajegy is.
De mondd:
ok ez arra,
barátom,
hogyan egész
nagyágára
legyints?

Jeszenyin

A rikácsoló szilvafát
ellepő gyümölcsmúmiák
már a telet termik tovább.

Acsargón
halálba fordult asszonyok
vajúdják ezt az évszakot
széttárt, pőre keréknyomok
között a tarlón.

Beszáradt, szűk meder felett
a poros malomkereket
a zuhatag emlékezet
forgatja.

Órák, hónapok, századok
kopár tengelye nyikorog;
a tájnak, ahogy elforog,
kivillog csontja.

Mert mi másra, mint semmire
gyökerezett görccsel ide
a nemzedékek vakhite,
miért forrt
keserű kapcsokba a fa
annyi atyafi ágboga,
ha árnyékuk se ér oda,
ahol jobb?

Ó, egybeszántott, tág nyomor,
megszenvető, kemény ugar,
szívekkel kavargó avar,
te tarló –
végső üzeneted gyanánt
cefrés vodkával telt pohár
áll előttem homokra vált
rozscipód helyett... Ej, nó,

öreg akác – igyál te is!
Igyál csak, testvér! Magvaid
sorozatban lövelld! Kisírd,
mit én nem!
A föld felett, az ég alatt
ketten vagyunk csak férfiak;
aztán – mi is csak föld alatt.
Most ott kellünk csak éppen.

Vojtina legújabb levele

Elég a szédelgő szavakból!
Az életet, a nyersét!
Telt almában egy asszony fogsora,
míg jót harapva herseg;

a gyalu, a szíjács-sörényes,
ha görcsök közt jajongva
gyantaillatú tükörkölykeit
a napvilágra hozza;

a faldosó fűrész a csontban,
amint leamputálja
a gennyes kórt a végtaggal együtt;
falábak hátátanca;

az esztergált acél kígyója,
mely karra tekeredve
sziszeg szelíden, hogy akit
szerelmes munka eljegyez,
szajha szó meg ne ejtse;

az erdei fák durrogása,
ha hullatják az aljuk,
hogy magasabbról érjék a napot
(a csúcsra mennyi gally jut?);

s a boldogság is, önmagadban:
rádtör, ha nem kerested,
s ha űzöd folyvást – nem találhatod;
hát így írd azt a verset!

UTÓIRAT

Költészetet a köznapokba, de
köznapjaink költészetét!
Ha elkápráztat s kirekeszt magából
– érdektelen a szép!

Mindenkori tegnapjaink

Nincs távolibb a tegnapunknál,
nincs tagadnivalóbb.
Tüntetően, közös gödörbe lökjük,
ami volt,

hogy holnapután fősvény-kapzsin
kaparnánk már elő –
de arctalanná rágott mindent rég a
temető.

Mindenkori tegnapjainkból
– a Törvény hitele!
Teljesebb attól is, ha megtagadnánk
eleve;

ócska csel, aminek mindenki
– bár ismeri – bedől:
ha elkerülöd jobbra, rád röhög majd
balfelől;

ördöglakat, mit te csinálsz, de
nyitját elfeleded;
előre látott, elkerülhetetlen
baleset;

nyeletlen bicska penge nélkül,
mégis szívedbe szúr;
fáklyavivő vak, mögötte morajló
nép vonul.

Királyunk ő, de számkivetjük.
Neki lesz igaza!
Válasza: városalapító rendítő
hahota,

dölyffel, dühvel – mind őt szolgáljuk,
míg nem hajtunk fejet,
s ha behódolunk – arca sem ráng; ő ránk
ügyet
se vet!

Belső évszakok

A gödrökben felgyűlő levelek
lombokká visszazállva, zúgassák az eget,

az irtáson kallódó ágak
hajtsák ki tövestől a fákat,

a leollózott tíz körömre
forradjanak föl rózsás, új ujjak, új öröme,

elhagyott gyíkfarak
növeessen új gyíkot;

higgyék örvénylő, ősz hajfűrtjeid,
hogy fiatal arcod fölvehetik
bármilyen mélységekből –

a virágoknak, noha megdől
súlyuk alatt az ág,
hihetsz-e, ha a három fagyosszent még odább?

De az aranyhalak
– sístergő, piciny zászlók a jeges víz alatt –

el ne lobbanjanak!

Ahány gyufát gyújtottál életedben,
köréd gyűlik mind: dárdalángszegély.

Hamupihénként herdálja a szél,
mi eleven-parázs szobraidból marad!

Adj kenyeret!

*Emlékeimből egy szelet
a háborús időkből:
tejfogsorom ropogós héjban dőzsöl,
s a teljes karéj pozsgásan nevet.*

Kér.

Kenyér.

Nagy, korgó-egű országok felett
kárlóto madár ingázik suhogva.

Lyukas ínség-zsákjából

a morzsa

oly gyérülön pereg,

mint a szemből,

hogyha a könnynek

már nincs több elsírnivalója.

S bombázógéppé retten át a gólya.

Adj kenyeret!

Halállal adós már a szeretet;
életedet megszenvedt élet ója!

Kortársaimhoz

*Nem léphetsz kétszer
ugyanabba a folyóba*

Herakleitosz igaza: fél-igaz.

Hisz aki lépnél, minden ízig az
te sem lehetsz már, mint akár imént;
mert magából is kilép, aki lép.
Időre más-más, s most sem csak-ilyen –
az vagy, s nem az, míg végül: senki sem.
Valaki, aki sosem azonos;
énje mélyeiben is úgy honos,
mint futó víz, mely váltja medreit,
sodor, sodródik, öl s termékenyít.
Ide jutunk hát vissza: a folyó
is te vagy! Minden: tőled-eredő
és benned-áradó!

S az összkép? Rólunk?

– Vedd a strandmedencét!

Egymás hegyén-hátán a meztelen nép,
nyári verőfény, zene szól, miközben
ürül s telik, víz elegyül a vízben,
kijövő-csapját nem látod buzogni,
s a lefolyót sem hallhatod zubogni –
de már a víz is: csupán emberek,
ürül és telik – észre sem veszed,
egymásba bukó, egymást kiszorító
eleven közeg, orv sír, hullámhintó,
s hiába is cserélődik ki csöppönkint,

megtévesztően állandó a vízszint –
akik itt torlódunk e medencében,
még nem, vagy már nem vagyunk itt egészen,
de addig végképp egymást lökve, nyomva,
egyszínűvé s -neművé összemosva.

Elpárologni? Egérút az égbe?

Ki csak egy csepp, s nem fér a medencébe,
akit a nyüzsgő sokaság kivet,
a Nap szívja föl – vagy maga siet.
És alatta, mit eltűnőben ott lát:
temetőpúpként turzik már a sok hát.
Végtelenebb – s hadd higgyem: sokszínűbb! –
vagyok s vagyunk, mint valaha kitűnt,
vagy mint ahogy magam is sejteném,
s halvány szivárványa e költemény.

S ha még ez sem – szánhatom-e, ha így van?

Kik velem élnek, élek köztük vígan,
– egyetlen elképzelhető
és legősbibb elem –
s ki nincs, ki nem volt – az csak
szembekötősdit játszana velem.

De rikołtsam: a múlt érvénytelen?
Álljak le, míg a jövő nincs jelen?

Volhattam volna, volhatnék, lehetnék –
vagyok csupán. És: mi minden lehet még!

Lengyel képek

(Gdansk, Westerplatte)

*A második világháború
első hőseinek*

Kőgát a strázsán.
Tájékcsatárlánc.

Fenyők:
toboz-gránátvetők,
a szél erődjei.

Csajkák a föld-ebéddel: „mégis!”,
átlótt sisak: „kitartunk!” –
de fű harsog, az eleven húson
ütközve ki.

S lángolva rohannak
a fák; ledörögnek a gallyak.

Kong, de kizöldül az üszkők épülete.

Ökleit harapdálja,
tehetetlen a tenger.
Porzó homokba markol,
s a sziklaszögletekről
ujjai lassan csúsznak lefele...

Betontömbökben
mészkagylók zúgása;
verőfényt öröl, őszi délidőt.
Az eltömítő csönd
az égbolt héját zengve fölrepesztí.

(Borostyánkőben bombázómoraj,
ütegcsattogás lenyomatai:
sötét sávok,
torkolattűz-lobok.)

Egy ragadozó, óriás Fül árnya;

kidagadt halántékerekkel
szél üvöltöz a süket vitorlákba –

de senki.

Senki.

SENKI!

TORKOLATOK

(A Lengyel Alföldön át Északnak tartó folyók
gyakran változtatták medrüket.)

Az a folyó.
(Az a hajóharang.)
Elsüllyedt rég.
(A nyelve
kövek közé akadt.)

Cseppenként szivárgott mind mélyebbre,
leeresztett sáros szeméjakkal,
nagy sebességű felvonók süllyedésével;
döccenés nem jelezte,
hogyan valahol fenéket ér.

(Vakrozda verte ki.
amikor megérezte:
vér...)

Vérvitorlák dagadtak
ott is, a föld alatt.

(És bordélyházi csengettyűknek
biccentett volna vissza
cinkosan a harang!)

Kipusztult medreikkel a folyók
nem adják föl magukat:

amíg forrásaik buzognak,
lesz hova

lejteni:

part!

Északi parton

*Temetkezik a tenger:
hantot vet, árkot ás,
tettetett holtat mosdat
minden kis csobbanás.*

*Hatásvadász mutatvány:
hörög az ős-ripacs!
Végül: tapsol magának,
hogy messze dörg a part.*

*

*Miért játssza magát meg
előttem? Kim nekem?
– Varsó óvárosában,
a Stary Ryneken,*

*egy záporverte estén
vándor színtársulat
játszott... Én nem láttam még
vihart olyan duhajt,*

*s tengert se, tajtékozóbbat,
mint amit akkor, ott,
nyolc-tíz félmeztelen test
némán előadott!*

*

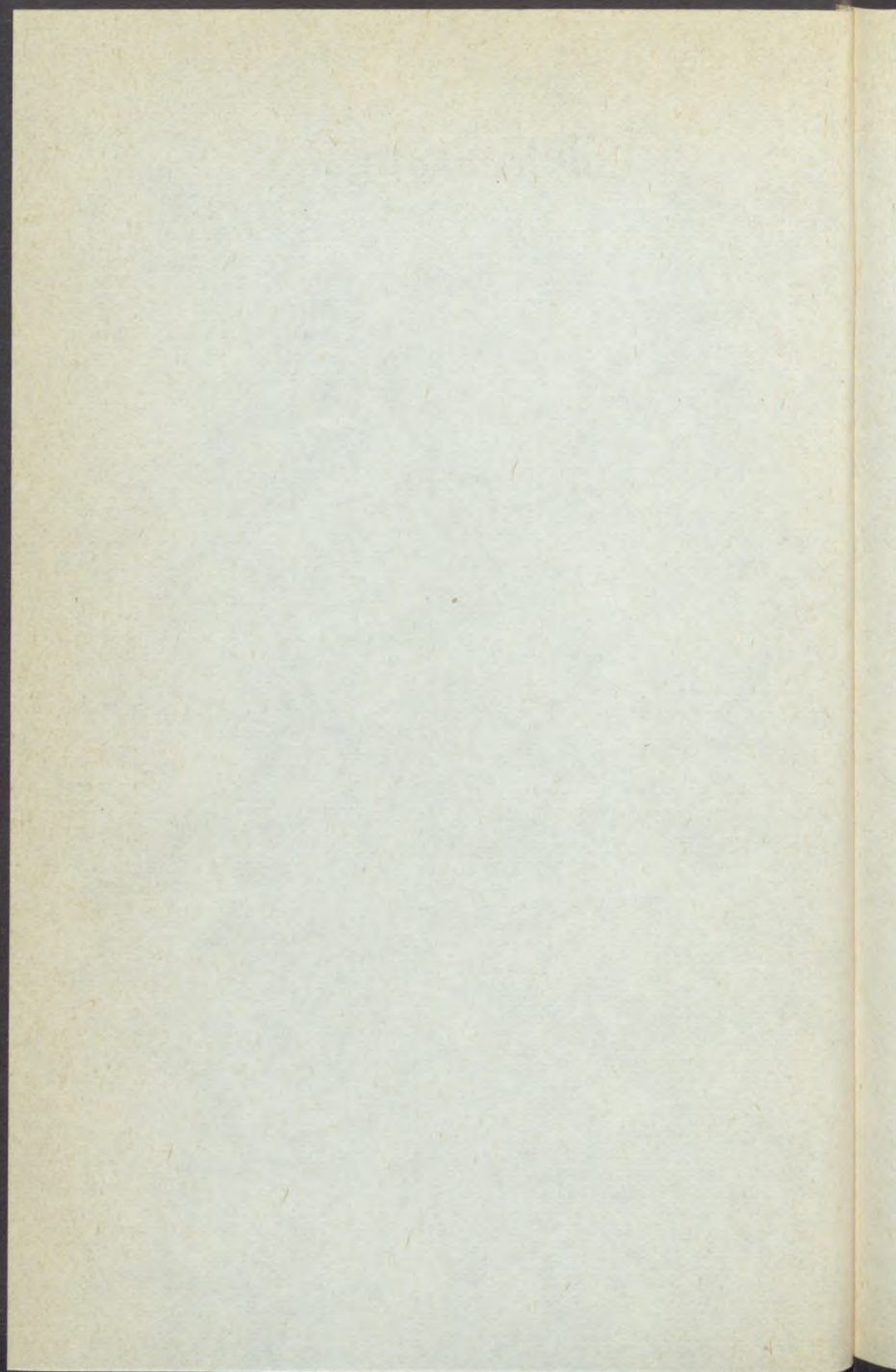
*...Súlyos, kék kockatömbök,
földobált víztömeg –
bombázáskor robajjal
rogyó épületek...*

*S milyen szerencsejáték,
amit az ár kivet?
Hatra – vagy vakra? Hát még
ha hinnék... Nos, kinek?*

Lélekharangszó

*Ki merészeli újra ledöfni
emlékedet is ma, Petőfi?*

Gördülő siralomház

Eb-lépte porvirágok: augusztus kedve kószál.

Füllesztő illatokkal altat az álmodó nyár,
árnyékba bújt kocsikra japánakácok szirma
hull, mintha érett asszony színes tükrökbe sírna,
s bár nem tudja: miért is? – csak hagyja, hadd peregjen,
s megköt a sok fehér könny hervadó rétegekben.

Hálószytorban dinnyét lóbál egy fiatal lány.
S mint hogyha külön ringna rugalmas melle halmán,
kettéosztva, ami lent a sztyorban: egy –
s hátul is: két fél dinnye, míg fart riszálva megy.

Aszfaltot folyasztott a hőség! S mintha káprázat
tolta volna felém a görgő siralomházat –
a teherautó még nem is berregett.
Mégis, valami rázta rajta a ketrecet,
amelyből, mint a lángnyelv csukott ház ablakán,
csapódott ki egy-egy fül; vagy rőfögve, profán
imafélébe kezdett kiütve egy-egy orr...

Szaglászták: mi jöhet még? Még milyen orv terror?

Vagy tudták – s nem hihették? – Még most is
látom hökkent,
visító szemüket, ahogy a kerék zökkent,
és egymást letaposva, agyonszorítva, marva,
habot turzó pofájuk a hirtelen kanyarban.

A rácsok árnya rajtuk előre felosztotta
rózsaszín, élő bőrük: mint szőrös zsírszalonna,
táblákban rengett hátuk... S mint szűrő karika,
hatolt orrcimpáikba a vér vad illata
a vágóhíd felől...

S nincs tovább.

Kár a szóért.

A bárd azt is lesújtja, ki öl vele: a hóhért.

Hadakozom a verssel

Hadakozom a verssel, s a győztes tét: te vagy.
Minden szó összeomlás, új s új fekete nap,
s nem adhatlak föl úgy, hogy önmagam ne.
Talán egy mindent eldöntő roham... De
az első percek ösztüze felőröl,
s már megfutnom se futná az erőmből.

Hadakozom a verssel; ínség s tizedelés
pusztítja katonáim. – Még menetelnek, és
hisz is néhány... Miben? – jó volna tudni.
Vagy kéj a bombatölcsérben aludni,
ha nem sújt golyó s nem sodor a kartács,
ha élsz még, noha itt halomra halt más?

Hadakozom a verssel; egy talpalatnyi föld
nincs már visszavonulni, s helytállni sem dicsőbb;
ha nem védjük ki az első elestet,
a hősi halál is csak sekélyes tett –
így, míg füstlehet lángok közt kifújja,
dúl a lélek honvédő háborúja.

Hadakozom a verssel... S már nem te vagy a tét!
A lét maga; s mit vesz, ki ezt kockáztatva vét,
ki megkísérti, mit meg úgysem úszhat?
Szívdobbanásom érve érted érvel;
s a menthetetlenség zord bélyegével
verseim önmagukért háborúznak!

Lélekharangszó

Naptárból kitagadott lap,
széttéplek, tűzbe doblak.

Ha március idusa eljő,
mi ellen véd az esernyő,

vagy a keménykalap?
Az egy gondolat – kit bánt néhanap?

Öltözzetek talpig brokátba!
S a nemzetiszínű kokárda

roskassza be melleteket!
„Tüdővésztes volt... S tán elmebeteg...”

Ki merészeli újra ledöfni
emlékedet is ma, Petőfi?

S ki jelöli ki? Tán az a kozák,
hol a sírhelyed, s hány szív a hazád?

Mint bolyongó üszökszökőkút, a
híred feltör – de kit ráz hóguta?

Naptárból kitagadott lap,
széttéplek, tűzbe doblak.

Már emberarcokból csapódik
magasan föl az égre a pernye...

És újra – lerakódik.
Ha volna, ha élne, ha merne!

Hölderlin-emlékérem

Gyökereikbe fojtják
a fák a zokogást.

Állnak – a szélbe falazva.

A föld résein át
kisüvít a torladt némaság;

por hebeg.
Havazna.

Míg végül:
az alkonyat is...

Narancs erezzettel a durva kavics,
egy gazdátlan emlékezés
iszapján fényesedve.

Későn?
Korán?

Ha indulunk
egyáltalán –
ma sem?

Ma nem.
Ó nem.
Ne!

Gyermekkorom majálisai

Emberfürt habzik a söntés előtt,
s az utcára kidől.

A férfiak korsóiban tömött
fehérorgona-borzongás a sör,

kopott kék zakók között vakító
női csipkefodor
hánykódik, mint a komor férfi-szó
árján szoprán kacaj, mit csend sodor...

S mélyről buzog: zöld, zöld az orgona!
Felfakadó bugák
suhintgatnak, mintha pap osztana
szenteltvíz-áldást, szűz megújulást,

lányok érzik a rüglyándzsás időt,
és nincs ellene vért;
eliríglylik a kitelő csipők
az ünnep pozsgásra sült kenyerét,

az üres strandmedence is nyüzsög;
s mintha a kirakat
mögött kalács kel – táncol a tömeg,
s a szerelemszag éhes égre csap!

Ugyanarról, kétféleképpen

1.

Lóhalálában érkezett a nyár.
Gyulladt levegő tüdeje zihál,
szapora
lélegzetében ott fojt a városszél pora,
egy gazdátlan tekintet átható
pászmáiban a szél csontváza látható:
kaszáló lengőbordák, soktűskű csigolyák...
...Fölfénylő falak síkján szellemkép villog át.

Torkon-megakadt ének:
egy madár hull alá – nagy ívben szállt az égnek –
pedig hát nem is zokognivaló,
hogy dalolni lehet, de más a dal s a való,
hogy egyetlen pillanatra
a füle botját sem mozgatja
egy árva bokor, egy elzuhant fadarab,
s fészkestül letaszítja az ág a madarat.

...Zivatarokkal jön Medárd.
S mint villámlás az éjben,
gerincedben megáll
s kimerevül egy fájdalom.
Mitől is? – Nem gyaníthatom.

Önnön képzeleted görnyedt napszámosa,
munkádban meg nem állsz soha.
– Közzszolgálat ez is. De tudd:
itt élsz; s oly ritka itt,
ha egy ötös befut!

2.

Megint Újpesten át, és – most is, mint annyiszor –
a külső Váci-úton szél söpör.

Számban doh-ízű sör,
gazos végállomások. Beálló férfikor.

Hetvenfilléres, régi átszállójegyemet
előbb lelem föl itt, mint arcomat;
beitták a révedt falak,
sárga földig leitták. – A nagy fény eltemet.

Hogy zuhog nyár a nyárra! Mint erdőn az avar
rozsdává roskadt rétegeire
a rőt fák levele,
mint őszre ősz. Jövőre? – Az lesz, igen: tavaly.

A hiábavalóság imbolygó árnyai
ütemre csapnak össze vállaim
mögött; ballagva, ím,
e kőkockák között is – ág csörög: hallani.

Milyen zsákutcák csendje fogja be lépteim
kóbor neszét, mint varsa a halat?

Lombok bólintanak –
de mire? És a hársak illat-ihlete ing...

Ó, ha visszahallgatnám előre az idő
kongó boltja alatt lépteim egy
seszínű terepen!

Mint aki magnót hallgat... Nincs tartanom mitől!

Vagy rádvall, ami vallat... Nincs vagy: ne ments magad!
„Minden a miénk...” – Mi, s meddig tiéd?

Egy szó – százat kivéd;
de rácsait reszelve, szabadulhat a rab!

Megkésett levél

(Eötvös-kollégista társaimnak)

Csak semmitmondó levelek sorai, csak a hazai újbor vérvörös köldökszinórja kötöz az elhagyott földhöz benneteket, tétova barátaim; tüntető szakállatok csak az otthonból kiszakadt arc meztelen valló gyökérzete, melyet szálanként merevít az idő, a megnyurgult éjszakák, ébrenvirrasztásaink belső feszültsége.

A ti faragott bölcsőtök régen kőbabát ringat; idevalósi gondjaitokból csak lassú homokér szivárog az otthoniak felé. – A nincstelenségtől roskadt asztalok immár a mélybe süllyedtek; a keserű bütykök, a tövigégett tízujjak, a semmibe szakadt markok ideje végérvényesen lejárt.

Tudjátok ti jól: a szülői házak kapui összerezzenek, s már a jöttment huzatra tárják karjaikat, mint az idegenbe szakadt ifjúra! – De hiába is lépitek át a küszöböt, a hű szerszámok sár-pilláikat a földre sütik; s csak pogácsát adhat könnyes anyátok ismét, nem szülhet elétek utat!

Zsugorodik a múlt. A kútágasok
a diókopogásos kis telket üresre
horgásszák, a vakond elmúlás egyre
szűkebb köröket túr szeretteink köré,
csak a jövő udvara
nem tágul úgy, ahogy naponta
sürgetnének, és közepén nedves
kupacokban füstöl a szemét.

Kikké leszünk, fiúk? S kikké lehetünk?
Oklevelünk förmed vagy sunnyog, de hol a
lélek hiteles helyei? Az érvényesség együttes,
szív-ütésű pecsétje? Az útrabocsátók szálkás
névjegyei?

Csak a robaj zúg a mélyekből, ahol a
föld belső kérgén eleink vonulnak,
s mi külön-külön is halljuk a lábak
csattogását, s a káromlás nehéz szavait!

Zenepalota

Épül a zenepalota;
üstdobütések, bőgőbrummogás
az alapzata.

Aztán kürtök szava:
jövendő ajtók zúgó huzata.

Hegedűhangzás huzalidegén
villámló ingerek sorozata;
fényárban a palota.

Holott nincs még fala.

Az az összhangzat lesz maga,
és jaj nekünk, ha összeomlana:
ha ránk roskadna
a tetőzetéül
felrakosgatott xilofon-pala!

Ablakok billentyűi:
fekete-fehér, roppant zongora.
Kivilágított éjek röhögő,
sokhíjas fogsora!

Hova innen, hova?

Ó, tiszta tartam tágas,
dúr oszlopcsarnoka
a kúszó violinkulcs-kacsokkal, ahol a
hanglépcsőkön mollban nő a moha,
mollban nő a moha!

S mint diaboló-játék
zsinegje a pörgettyűt,
hajszol megint a klarinétsikoly
egy hangzásörvényt felgyorsulva bennünk,
menny és mennyezet eltűnt –

Kacsalábon forog a zenepalota!

Beléptünk.

Nem menekszünk.

Zlátni Pjászici

MA VAN

a búcsú napja, véget ér arany
nyaram.

Köd ül

sokáig, lassan dereng az öböl
felől.

Sirály

totyog a napernyők közt – oly sivár,
mi vár.

Legyint

az ősz; az elmúlás szele megint
megint.

HAJÓK

húznak messze; nyomdokhab-sóhajuk
sajog.

Kavics,

kagyló – és még mi mindent partra sír
a víz!

Elem
nem ölelkezett még ily hevesen
velem.

Soha
nem volt itt másnak ily otthonos a
sora.

EGÉSZ
életem tolul fel. S míg int – nehéz
e kéz.

Halom
papír borzong szét a strandoldalon,
s falomb.

A gép
felszáll velem; megvádol furcsaképp
ma még:

fetreng,
hánykódik, őrjöng – s némább nélkülem lenn
a tenger!

(Várna mellett, 1982. szeptember 26-án)

Összevont hadgyakorlat

Tenger vakondjai, ti vízalatti
rakéták, torpedók –
milyen rettentő kúpot túrtok,
ha telibe találtok egy hajót?

Csikóhalak, mély ár kengyelfutói,
karhatalmi polip, agg tengernagy homár –
kit mozgósítottok, kihez fellebeztek,
míg vészharangként ráng az ős homály?

Harci helikopterek duruzsolják
szúnyogfelhőként: béke, béke van.

Ízlelgetem hát én is ezt a szót, de
valamin mindig megkorcan fogam.

S ha arcizmaim feszítem keményen –
állkapcsom csattan össze hangosan!

A tenger költészete

*Ekkora műgondot még
költőtől sosem láttam;
bár mindig újra törli,
nincs sora nem érvényes.*

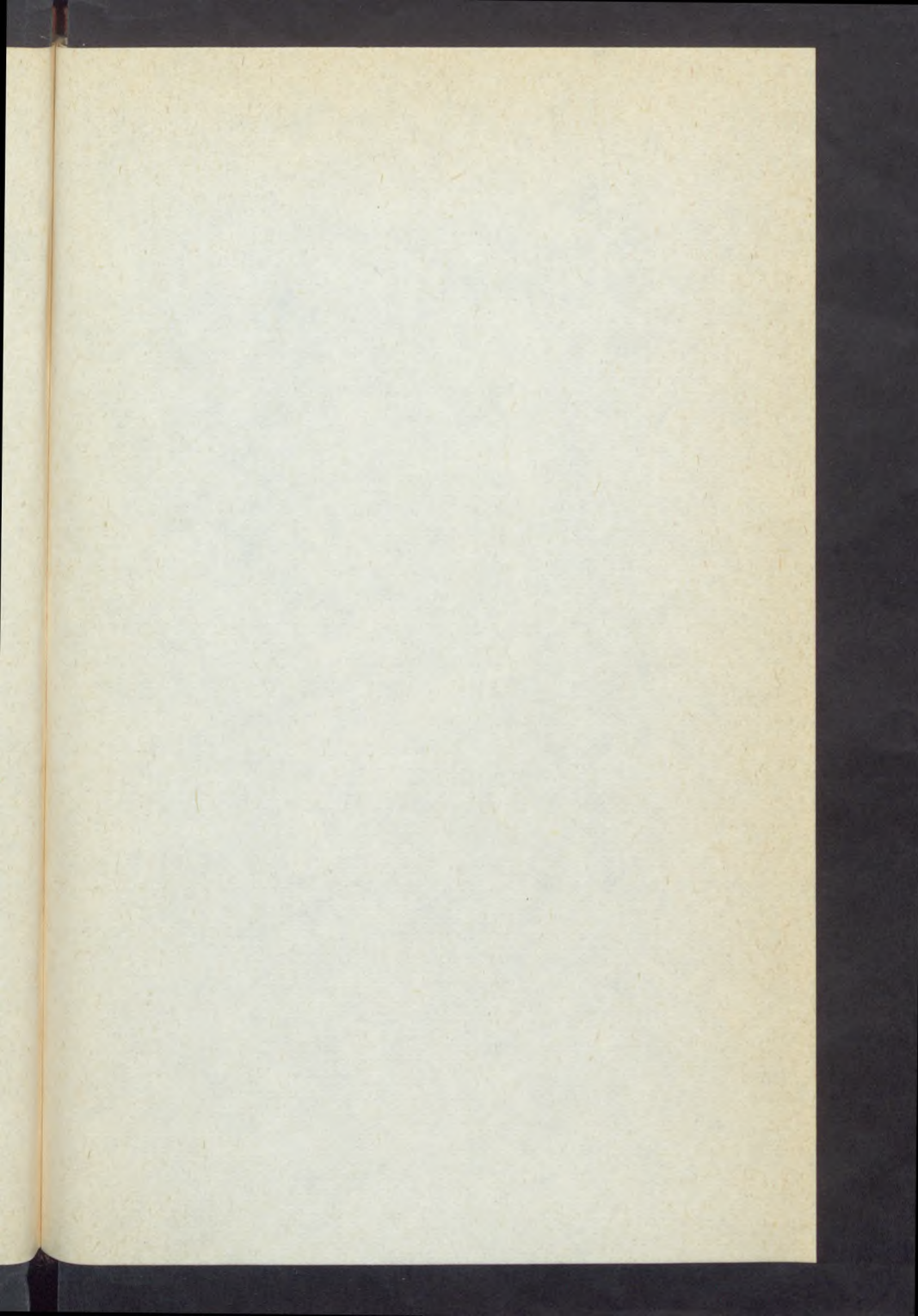
*És van értelme úgy is,
ha föl, sőt meg sem jegyzik:
magától íródó vers,
s önmaga olvasatja.*

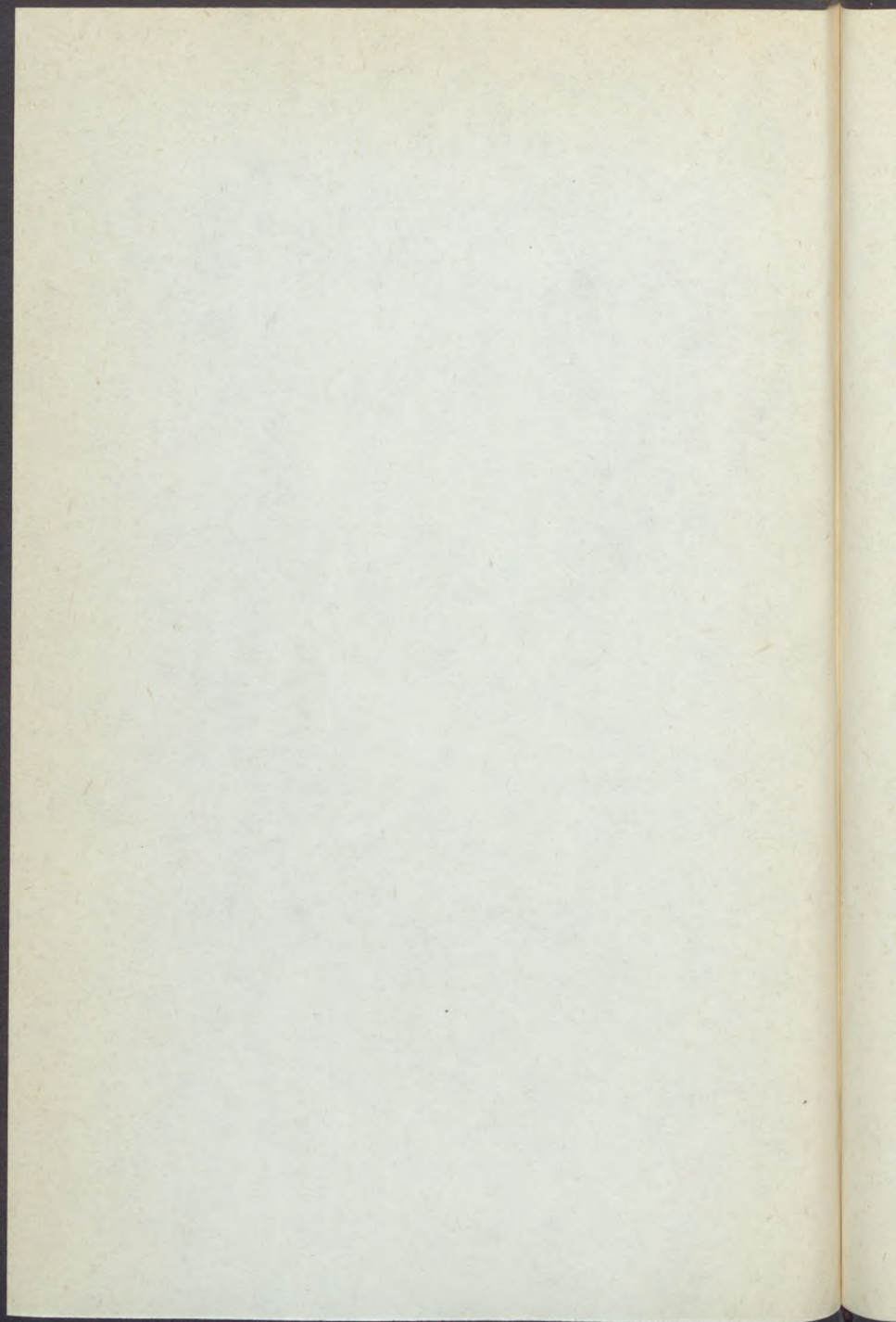
*Mondják: nem vet rá jó fényt
a szél erős hatása.
De ha lázadó dalt zúg,
tajtékján cenzor nem nyes.*

*Mit érdekli a visszhang!
S ha harsog – hanyatt-homlok
hová fut földugókért
ítész és hivatalnok?*

*Szavaim erőműve
mennyi tündöklést termel?
– Zuhogj csak, őserő, de
értem s velem dörögj, de
bennem zuhogj, te tenger!*

Tartalom

<i>Az anyag emlékezete</i>	5
----------------------------------	---

ÖRÖKÖS JÓVÁTÉTEL

Halottak napja	9
Örökös jóvátétel	11
Haj, rege!	12
A gyümölcsöző terebély	13
Ha volna még; az a vonat!	14
Háborús karácsonyaim	16
Az alkotó arcképe aggastyán korából	18
Az idegen	20
Síkvidéki szél	21
Lélek-időm óraműve	22
<i>Nyárutó Trákiában</i>	23

A JÖVENDŐ KÖZÉPKORÁBAN

Helyneves kibeszélő	27
Ázsiai őszám	30
A „Szuzai mennyegző”-re	31
Az álom	32
Egy tapasztalás jelenében	33
A jövőendő középkorában	34

A láng monológja	35
Napforduló	36
Palesztin ügy, 1982	37
Pályakép	38
Hang és tél	39
Elérhetetlenebb	41
<i>Fejek a Rilán</i>	45

NAPSZÚRÁS

0-dik óda	49
Carme Carnale	52
Gyönyörűség évada	54
A repülésről	56
Nyárteljében	57
A bulldog	58
Harag	60
Egy nő szolongat egyre	62
Változatok	63
Napszúrás	65
<i>Medúzák</i>	68

MINDENKORI TEGNAPJAINK

Előszó helyett, Majakovszkijhoz	73
Jeszenyin	77
Vojtina legújabb levele	79
Mindenkori tegnapjaink	81
Belső évszakok	83

Adj kenyeret!	85
Kortársaimhoz	86
Lengyel képek	88
<i>Északi parton</i>	91

LÉLEKHARANGSZÓ

Gördülő siralomház	95
Hadakozom a verssel	97
Lélekharangszó	99
Hölderlin-emlékérem	101
Gyermekkorom majálisai	103
Ugyanarról, kétféleképpen	104
Megkésett levél	107
Zenepalota	109
Zlátni Pjászici	111
Összevont hadgyakorlat	113
<i>A tenger költészete</i>	114

MAGVETŐ KÖNYVKIADÓ

Felelős kiadó Hegedős Mária

Dabasi Nyomda (86-1539) Budapest-Dabas, 1987

Felelős vezető Bálint Csaba igazgató

Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (868326/08)

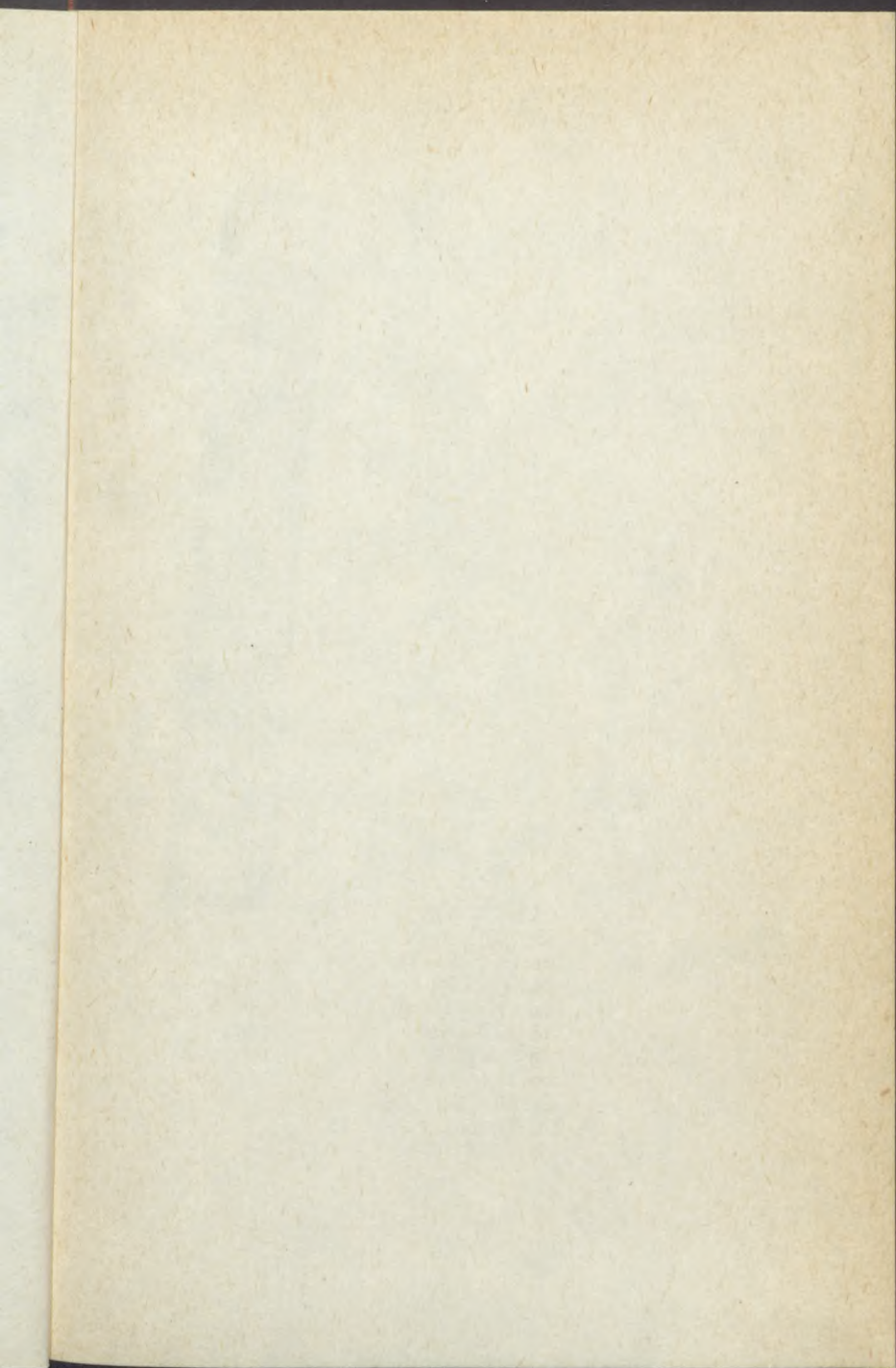
Felelős szerkesztő Csiki László · Műszaki vezető Sebestyén Lajos · Tipográfus Romhányi Katalin · A védőborítót Hencze Tamás tervezte · Kiadványszám

7046 · Megjelent 6,1 (A5) ív terjedelemben, New

Times betűtípusból szedve · MA 5182

ISBN 963 14 1012 9

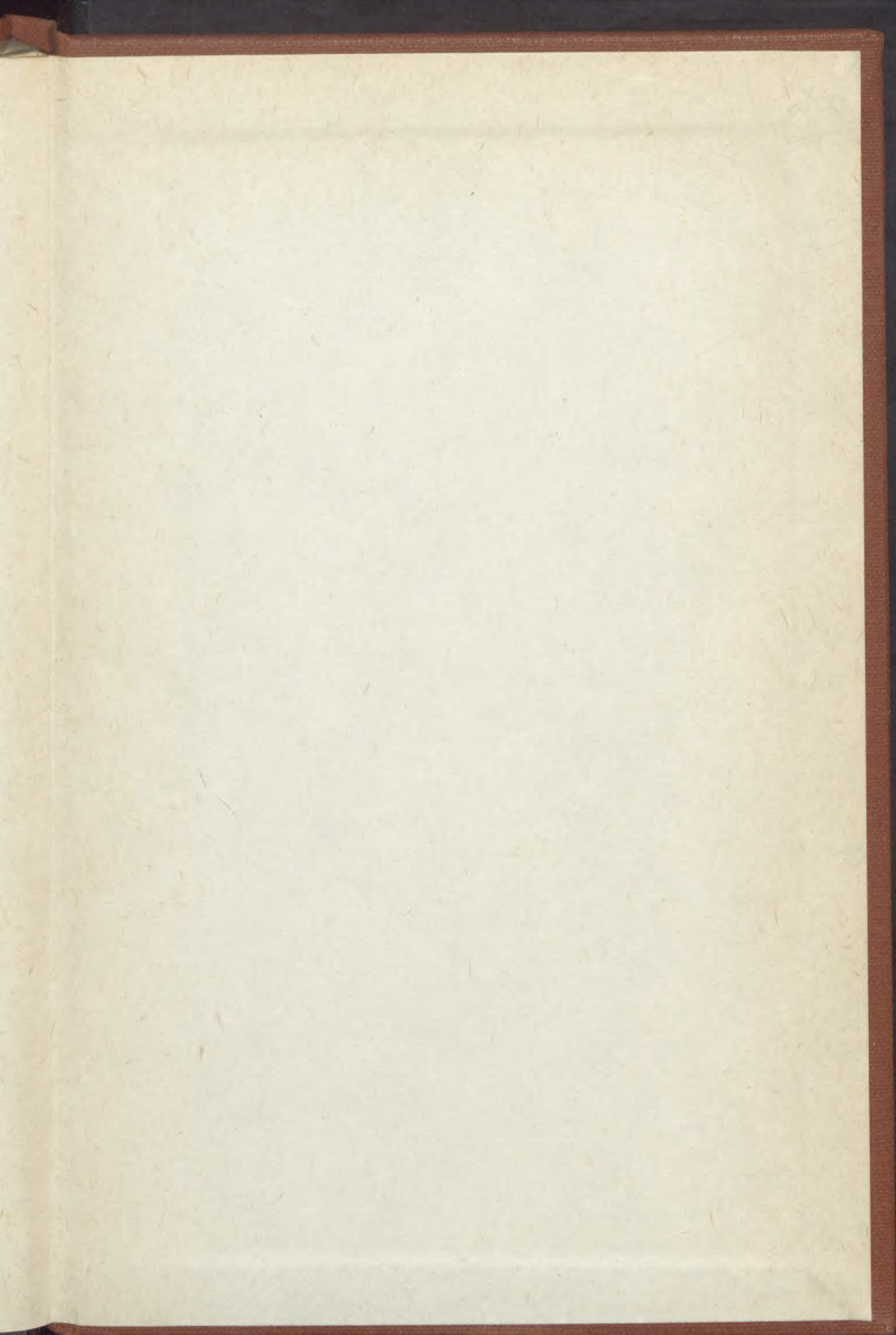

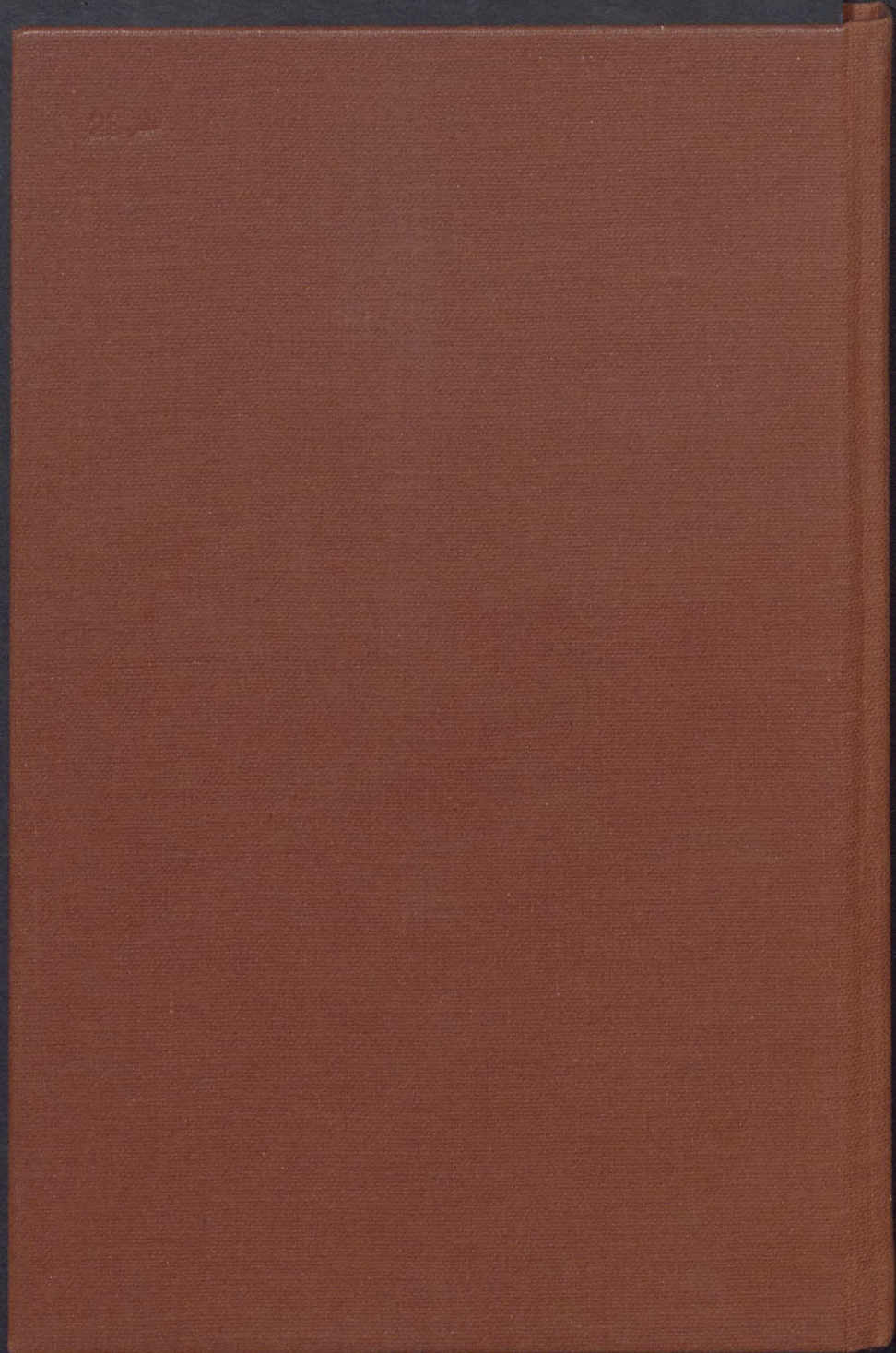

2433

ASZSA ENIDRE • AZ

ANYAG EMLÉKZETE